
Fru Koltchak

Et skuespil af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Fru Koltchak	4
Metadata om værket	4
Titel	6
1. Akt: I	6
2. Akt: II	21
3. Akt: III	30
4. Akt: IV	37

Fru Koltchak

Kilde Indskrivning af Kaj Munks håndskrevne manuskript, som findes i et sort ringbind med løsark. KMF-nr. 22.13.01.

Indledning

Skuespillet, der handler om en statsminister af socialdemokratisk tilsnit, har Munk-biografen Niels Nøjgaard med rette betegnet som et “Stauning-Stykke”, selv om titelfiguren er en kvinde og det delvis minder om den politiske situation i Tyskland. Thorvald Stauning (1873-1942) var statsminister i den første socialdemokratiske regering i Danmark (1924-26) og igen fra 1929 til sin død i 1942. Fra 1929 til Danmarks besættelse 9. april 1940 dannede Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre, ledet af P. Munch (1870-1948), tre regeringer (Ministeriet Stauning-Munch). Valget i 1935 blev vundet under det berømte slogan “Stauning eller Kaos”. I 1930’erne indførtes under ledelse af socialminister K.K. Steincke (1880-1963) en lang række betydningsfulde sociale reformer.

Det er tydeligvis 30’ernes historisk-politiske forhold, der ligger til grund for dette stykke. Flere detaljer er hentet fra aktuelle begivenheder i Tyskland, som Rigsdagens brand (27. februar 1933), eller en autoritær person, der overtager magten og beskrives som en opportunistisk eventyrer. *Fru Koltchak* blev skrevet i løbet af foråret 1934, efter den ca. to måneder lange rejse Kaj Munk sammen med sin kone Lise Munk havde gjort over Flensborg, gennem Tyskland og Tyrol, over Venedig, Rom og Napoli, til Ægypten og Det Hellige Land. Vejen tilbage gik over Paris. Indtrykkene fra rejsen beskrev Munk i avisartikler og i bogen “Vedersø-Jerusalem retur”, og denne rejse bidrog til at åbne Kaj Munks øjne for den storpolitiske situation.

Handlingsmæssigt minder *Fru Koltchak* på flere punkter om *Operationen* (1920/1921). En klar modsætning er der dog: At handlingen ikke følger hovedpersonens kupmageri, men dennes afsættelse under et vellykket kup.

Som i *Diktatorinden* (1937) er det en kvinde, der sætter den politiske dagsorden, og det er vigtigt at lægge mærke til, at der i Munks dramatik findes en lang række – på forskellige måder – stærke kvindefigurer, som fx Alexandra i *En Idealist* (1928), Alma Jensen i *Havet og Menneskene* (1929), Batseba i *De Udvalgte* (1933), Constance Leth i *Egelykke* (1939) eller Fru Gertrud i *Niels Ebbesen* (1942).

Et vigtigt stridspunkt i *Fru Koltchak* er den for 30'erne meget aktuelle diskussion for og imod afrustning og fred mellem tidligere fjendtlige nationer, hvilket motivmæssigt også peger på skuespillet *Fugl Fønix* (1926). *Fru Koltchak* har desuden et vist slægtskab med *Sejren* (1936), der ligeledes foregår i en europæisk stat og genspejler den daværende internationale situation.

Ca. tre år senere inspirerede de politiske forhold i Danmark Kaj Munk til et nyt (hidtil upubliceret) skuespil, *Selvtægt* (1937), hvor hovedskikkelsen er en socialdemokratisk statsminister, hvis lighed med Stauning er oplagt.

Fru Koltchak kan karakteriseres som et politisk stykke med et strøg af satire. Dets æstetiske værdi er ikke særlig stor, men som kilde til forfatterens analyse af datidens politiske brydninger fortjener det utvivlsomt opmærksomhed.

Fru Koltchak

1. Akt: I

Fru Koltchaks¹ private Arbejdsværelse.

- (1) Eustache: Jamen det kan ikke nytte noget, forstaar De det saa! Ministerchefen staar midt i et Foredrag for Øjeblikket, skal parlamentere med Strejkelederne i Eftermiddag og holde Indvielsestalen i Konfettiteatret i Aften, saa vi har mer end nok at lave i Regeringen i Dag.
- (2) En Mandsstemme: Men hun kommer jo hjem mellem Møderne, siger De, (*Han skubber sig ind.*) Saa venter jeg paa hende her.
- (3) Eustache: Hør nu, højstærede. Nu bliver De mig et Par Numre for kunstig². Se engang her: Grabber, ikke sandt? Dem lader vi forsøgsvis forsvinde. Hvad vil De nu helst? trække Dem tilbage i god Orden eller at jeg skal hive Labberne af Lommen igen?
- (4) Den fremmede: Ser her saadan ud?
- (5) Eustache: Altsaa!?
- (6) Den fremmede: Lad det saa være godt, Eustache. Jeg sætter mig her i Stolen og venter.
- (7) Eustache: Hvad Sa – – eller – – – Herre Jesus Kristus!
- (8) Den fremmede: Kan vi vente Ministerchefen *ene* hjem?
- (9) Eustache: Det – det ved – jeg ikke.
- (10) Den fremmede: For jeg vilde helst – – Hvad er det derinde?
- (11) Eustache: Et lille – Kabinet, vi kalder det. Fruen bruger det til at hvile i.
- (12) Den fremmede: Er hun ledsaget, kan jeg jo gemme mig der saalænge.
- (13) Eustache: Maaske Prinsessen kommer. Fruen sagde, jeg kunde vise hende herind, hvis hun kom først.
- (14) Den fremmede: Prinsessen? Barbara?
- (15) Eustache: Vi har jo kuns den samme, det jeg ved af.
- (16) Den fremmede: Ikke herind med – naa naa naa – gør, som det er beordret. Jeg kan jo altsaa gaa ind i Kabinettet.

¹*Koltchaks*: Der er navnelighed med en Aleksander Vasiliyevich Koltchak (1874–1920), også stavet Kolchak, som var russisk flådekommandør og leder af de anti-bolsjevistiske styrker under den russiske borgerkrig 1918-20. Koltchak skulle efter sigende have været en diktatorisk og hård leder, hvilket måske kan have været en inspirationskilde for Munk.

²*kunstig*: Middelnedertysk ord, som i denne sammenhæng betegner det at være klog, listig, snedig, rænkefuld mv. [ODS]

- (17) Eustache: Som du – som De – som man vil. Altsaa – hvis ikke – ja – Javel. (*ud*)
- (18) Den fremmede: (*tager Værelset i Besiddelse; betragter længe med vextende Minespil et Maleri i Legemstørrelse af Ministerchefen, opdager omsider paa modsat Væg et tilsvarende Fotografi af en ung Mand, omvundet med frisk Egeløv. Beskuerens Skuldre synes at løfte sig et Par Gange. Saa kaster han sig i den store Arbejdstol foran Bordet, støtter Panden mod de knyttede Hænder. Ser op; hans Blik møder Radioen; han aabner.*)
- (19) Højttaleren: – som Maalet for Folkenes Vandring, mine Herrer og Damer, et Menneskeheds Rige paa Jorden. Førere i denne Bevægelse – huit, huit – Arbejderne i deres verdensorganiserede Broderskab, Videnskaben i sin Internationalitet, Kunsten i sin Almenmenneskelighed, og De, mine Herrer og Damer, hvis Livsnødvendighed er Grænsernes Overstigelighed for Samhandelens Løb. Vel kan vi standes til en Tid, fare vild til en Tid, men atter er vi paa Vejen og marcherer. En saadan Standsningens og Vildfarelsens Periode er over os i disse Aar: først Krigen, saa Pesten, nu Krisen. Hvad Under, at Skinkulturationer i Panikstemning krummer sig for Reaktionens Fogeder for at slippe for Selvtænkning og personligt Ansvar i Diktaturenes Slavefolde. Men det Folk, jeg i snart 10 Aar har haft den Ære at være kaaret Ministerchef for, lader sig ikke fravriste sin Tro paa Demokratiets, Frihedens, Menneskeværdighedens høje Ideal og Maal. (*Bifaldsbrag.*)
- (20) Den fremmede: (*Skriger*) Fraser³! Løgne! Demagogi⁴!
- (21) Højttaleren: (*med ny Stemme*) Leve vor Ministerchef, længe leve Fru Koltchak! (*Hurra, Bifald.*)
- (22) Den fremmede: Saa ti dog! hold op! (*Hugger Haanden mod Apparatet, det tier. Driver om. Hører Skridt.*) Barb – – Prinsessen! (*Ind i Kabinettet.*)
- (23) Baron Erich Castelnau de Wittersdorpe: (*ind*) Det tager jeg ikke mindste Hensyn til.
- (24) Eustache: Men, Deres Excellence – –
- (25) Baronen: Færdig! (*Eustache ud. Baronen⁵ støder et Vindue op. Opdager en af Fru Koltchaks fine Cigarer; tænder.*) Ah! (*Slynger den ud ad Vinduet.*) Forbandet Stimulans! Aldrig mere det Skidt! (*Ordner Dokumenter i sin Mappe.*) Det maa være, maa, maa. (*Tager Telefonen*) 17. Ja 17. Ja, det er et lille Tal, Frøken; men det gør jo ikke noget, naar det er rigtigt. – Huf, om det saa er paa Telefonnummeret, sparer den Gnier. –
Er det Isaac og Moses? Det er fra Regeringen. Hr. Moses personlig! Tak. – – Hallo.

³Fraser: Bruges oftest synonymt med floskel, en tom, højtravende talemåde. [ODS]

⁴Demagogi: Græsk ord ("dêmos" - folk og "ago-gós" - fører), som betegner usaglig retorik, der søger at ophidse masserne - en folkefører. [ODS]

⁵Baron Erich Castelnau de Wittersdorpe: Navnet lader til at være fiktivt, men det er væsentligt at hæfte sig ved, at baronen er antisemit. Den bankmand, som han her taler i telefonen med, er jøde - banken hedder "Issac og Moses" - og da Hr. Moses nægter at yde ham et pengelån, kalder baronen ham hånligt for "en asiat". Munk peger her åbenlyst på, at baronen var optaget af racespørgsmålet. [DSD]

Goddag, Hr. Moses. Udenrigsministeren her. Ja, uformodet, ja. Fløjet. Aah ja. Men lidt gammeldags. Vi trænger til en ny Opfindelse paa Trafikkens Område. Jo, det kan jeg saamænd godt fortælle Dem; det bliver, at jeg kan strække mig paa Ottomanen⁶, koncentrere min Sjæl og i et Tankens Nu expedere den til Kongressen til at konferere med Kollegernes og trække den hjem med samme speed, naar Kroppen er stiv af at ligge. Ja, ikke sandt, saa først er der Mening i at sige, at Menneskeanden har bagbundet Afstandens plumpe Barbar. Bevares. Ber. Ber. Men se, Hr. Bankier, som jeg telegraferede til Dem: jeg staar og mangler dette lille Hundred Tusinde. Hvad behøver? Hvad siger De? Hr. Bankier! I Vanskeligheder *De!* Tror De, jeg er en Bonde? Jasaa. Pure umuligt. Maaske en anden Gang – Tak! javel, det er muligt, De kan høre fra mig en anden Gang. Farvel. – Ha, *jeg* muligvis en af Landets ældste Slægter og han en Asiat! – Lad mig nu se, lad mig nu se! – 8912. (*Prinsessen ind. Han lægger Røret brat.*) Men Deres kgl. Højhed! hvilken overraskelse!

- (26) Prinsesse Barbara: Ja, for mig. Deres Excellence er jo på Nedrustningskongressen.
- (27) Baronen: Rigtigt. Altid mindst to Steder ad Gangen.
- (28) Prinsessen: Altsaa Dobbelspil.
- (29) Ba.: Dobbelt Arbejde. Prinsessen tænker paa Spil, naar Ministeren tænker paa Arbejde.
- (30) Pr: Maa jeg komplimentere med de straalende Telegrammer om Resultaterne af Deres *Arbejde* paa Kongressen.
- (31) Ba: De spotter mig?
- (32) Pr: Gør jeg?
- (33) Ba: De komplimenterer med Telegrammerne og ikke med Resultaterne.
- (34) Pr: Deres Excellence har skarpe Øren.
- (35) Ba: Hans Exe. har ikke skarpere Øren end Hds. kgl. Højhed Mund.
- (36) Pr: De mener, vi for saa vidt passer sammen.
- (37) Ba: Det siger De, Prinsesse Barbara.
- (38) Pr: Ja, for saa vidt.
- (39) Ba: For saa vidt, ja. Men jeg vil have Lov at sige Dem, jeg har ikke fortjent at saares af denne skønne skarpe Mund. Med næsten overmenneskelig Kraft har jeg –
- (40) Pr: – holdt Taler, ja, mange Taler, lange Taler, flyvende Taler. Jo, Drs. Exc. er *meget* dygtig.
- (41) Ba: Vilde De have foretrukket, jeg havde fyret en Revolver af paa de Delegerede. Ministerchefen har paalagt mig for enhver Pris at sikre den nuværende Fred –
- (42) Pr: Hvad er det for en?
- (43) Ba: Ja ja ja, jeg indrømmer det. Men det er dog Fred. Verdenskrigens Rædsler –

---

⁶*Ottomanen*: Fransk ord for en slags lav liggesofa uden ben og rygstød. [ODS]

- (44) Pr: Verdenskrigen? Hvad tænker De nu paa? aah, den lille Forpostfægtning fra 14 til 18, inden det nu rigtig skal til at gaa løs. Hvad med den, siger De?
- (45) Ba: Hvorpaa bygger Drs. kgl. Højhed, at det nu rigtig ”skal gaa løs”, aldenstund her kun kan være indløbet Meddelelser om Kongressens overmaade glatte Forløb?
- (46) Pr: Af hvad Grund har De egentlig dirigeret disse løgnagtige Telegrammer herhjem?
- (47) Ba: Hvorfra ved De, de er løgnagtige?
- (48) Pr: Naar Pressetelegrammer fra Diplomatiets er saa beroligende, maa Fanden være ved at rive sig løs.
- (49) Ba: Egentlig, Prinsesse Babara, er De grundlovsstridig klog.
- (50) Pr: Til hvad Nytte?
- (51) Ba: Havde Grundloven tænkt sig, at en regerende Fyrste – – – – –
- (52) Pr: Jeg er ikke reg –
- (53) Ba: Nej, ikke endnu. Men naar der engang hænder Deres Far det menneskelige, som end ikke en Konge er hævet over –
- (54) Pr: Hvad saa?
- (55) Ba: – bliver De vel Landets Dronning.
- (56) Pr: Eller De dets Præsident.
- (57) Ba: Drs. kgl. Højhed spøger med højst alvorlige Ting.
- (58) Pr: Spøg er jo Tidens Facon at tale Alvor paa; og Deres elektricerende Tilstedeværelse kære Excellence, prikker mig altid frem til at vove mig uden for mig selv.
- (59) Ba: Og om nu jeg gik ind paa Spøgen og foreslog Dem, at vi stryger det Enten – Eller?
- (60) Pr: Hvilket?
- (61) Ba: Enten De Dronning eller jeg Præsident. Om vi for at tale med en Filosof⁷, der var Deres Flirt, inden nu Schopenhauer⁸ brød ind i Rækken, lod det gaa op i en højere Enhed?
- (62) Pr.: De mener?
- (63) Ba: Den svage Rødme, der klæder Drs. kgl. Højheds Kinder endnu mere fortryllende end Sminken, mistyder jeg næppe, naar jeg lader den røbe mig, at De har forstaaet?
- (64) Pr: Jeg vil forsøge at træffe Ministerchefen senere paa Dagen, Drs. Excellence. Farvel.

---

⁷*Filosof*: Hentyder til Søren Aabye Kierkegaard (1813–1855). Et af hovedværkerne i hans forfatterskab er værket ”Enten-Elter” (1843), hvor der i den ene del gennemspilles en række æstetiske livsvariationer og i den anden fremhæves det etiske som den menneskelige eksistens’ grundbestemmelse. Det at ”gå op i en højere enhed” henviser også til Kirkegaards dialektiske tænkning. [DSD]

⁸*Schopenhauer*: Arthur Schopenhauer (1788-1860), tysk filosof, som bl.a. skrev hovedværket ”Verden som vilje og forestilling” (1819). [DSD]

- (65) Ba: Prinsesse Babara, det kan aldrig være en Fornærmelse, at en Mand tilstaar en Kvinde sin Kærlighed.
- (66) Pr: Jo, det kan. Og det er det altid, naar han ikke elsker hende.
- (67) Ba: Hvor ved De fra, jeg ikke elsker Dem? Nej, De faar ikke Lov at gaa. Selv har De lokket mig frem til denne Linie, stødt mig tilbage og lokket mig igen saa ofte, at De nu fik mig til i et uagtsomt Øjeblik at overskride den. Vær ikke alt for viss paa, De har Raad til at indkassere denne Sejr.
- (68) Pr: Vil De true mig?
- (69) Ba: Ja, jeg vil true Dem – true Dem med, at De kunde spille saa længe med min Kærlighed, at De maaske omsider tabte den. Nej, le ikke. Der er intet, jeg ikke er rede til at vove for at bevise Dem, hvor dyrebar De er mig. Prinsesse, synes Dem Tiden fæl og fad⁹, forstyrret og forævlet, længes De frem igen til Daaden, Modet, der vover *alt*. Viljen, der tvinger sig frem ad sin Triumfvej af Blod og Graad og virker det store og samlende.
- (70) Pr: De skal tie. De har ikke Ret til at læse i mit Hjerte Tegn, jeg ikke selv ved om er der eller har Mod til at tyde.
- (71) Ba: Vil De det, Prinsesse, saa hvisk det til mig. Hvad om jeg kom for Skade at tabe en Gnist i Krudttønden dernede? om jeg sprang op paa den røde Hest, rev Dem til mig, satte Dem foran mig og De og jeg sammen red den fra Sejr til Sejr?
- (72) Pr: Slip mine Hænder, Menneske?
- (73) Ba: Om De og jeg paa den nye Tids Kejsertrone –
- (74) Pr: Det er Fru Koltchaks Fløjten. Saa slip mig dog? (*Pudrer sig hastigt. Han ordner Dokumenter i Mappen.*)
- (75) Ministerchef Fru Terese Koltchak: (*nærmer sig, schrillt¹⁰ fløjtende en af Fortidens moderneste slagere; hun standser udenfor, man hører Eustaches Stemme; hun river Døren op.*) Prinsesse, tilgiv mig, igen har Tungens lille Nordbagge¹¹ slaet Tøjlen fra mig og travet for længe. Men De, Excellence, hvad er der sket? Og Gud i Himmerig, er De ved at lægge Dem Skæg til?
- (76) Ba: Den Idiot til Barber dernede fik smittet mig med en Snert Skægpest¹²; saa længe maatte vi skaane Overlæben for Kniven; men nu er det ovre snart.
- (77) Fru Koltchak: Og hvordan gaar det til, De staar her falden ned fra Himlen?
- (78) Ba: Ganske naturligt: jeg lejede en Flyver i Morges for at udnytte Kongressens Weekend, endda en Flyver med Radio. Og det maa jeg sige Dem strax, Fru Mini-

⁹*fad*: Kommer af det franske "fade" (flov, smagløs) og bruges bl.a. som her i betydningen åndløs, uden særpræg, flov, banal eller forslidt. [ODS]

¹⁰*schrillt*: Tysk adjektiv betydende grelt, skingrende, gennemtrængende. [ODS]

¹¹*Nordbagge*: Ordet betegner i denne sammenhæng en fjordhest. Skal selvfølgelig forstås i overført betydning. [ODS]

¹²*Skægpest*: Betegnelse for betændelse i skægregionens hårsække, kaldes også "barbersyge", fordi den smitsomme betændelse ofte sprang videre til næste mand i stolen. Under et betændelsesangreb måtte skægget have ro. Tydelig hentydning til Hitlers overskæg. [DSD]

sterchef, De har ingensinde talt saa godt som i Dag; det var simpelt hen – ja, det var guddommeligt.

(79) Fru K: Men da! Saa kan De ogsaa stole paa, at Guddommen er blevet tør i Halsen. Eustache, Attensyttenbourgognen! og en Whisky til mig, en af de gammeldags dobbeltvægede¹³! og det i en Ruf! Naa, saa jeg talte guddommeligt! Hvad giver De, Prinsesse? han forstaar at fedte for Chefen, hvad?

(80) Pr: Jeg hørte Dem ikke. Men fra Far, der var midt i Lytningen, skulde jeg overbringe de bedste Komplimenter.

(81) Fru K: Dem tager vi med. Beder hilse og takke. – Og hvorfor tror De saa, jeg stod der paa Ambolten i Dag og – ja, og troede paa det, jeg havde at sige, som ikke i Maanedsviis. Deres Brev i Gaar, Excellence! Det gjorde mig godt som en Kaffe-punch. Hvis Europa til mit 10 Aars Jubilæum stikker mig den Present¹⁴ at vedtage mine Afrustningsforslag, ved De, hvad saa den Pengegave, de er ved at indsamle til mig, skal ryge til? jeg stod og fandt ud af det midt under Talen før. Jo, ser I, det gamle Middelalderragelse paa Kongetorvet med Ridderne¹⁵ og –

(82) Ba: Men det er dog saa kønt, Fru Koltchak.

(83) Fru K: Kønt! Folk med Lanser i Næverne! en Lanse, der kanske lige er fisket op af et Menneskes rygende Tarme, skal den kaldes køn? Paa en Trillebør med Skidt og ud paa Lossepladsen! I stedet lader jeg Vincator¹⁶ – han er dog Mesteren mellem de unge; ikke, Prinsesse?

(84) Pr: Aah, det ved jeg ikke.

(85) Fru K: Men det ved sgu jeg. Ham lader jeg bygge os et Kæmpemonument¹⁷ af Europas Folkeslag, der har tabt deres Hakker og Hamre og Lygter; men midt mellem dem staar vort Folk, en stout og moden Mand, der løfter sin klare Fakkelt højt, saa de andre, naar Panikken igen gaar af dem, kan se at finde det tabte. Se, det er noget andet end det Slagsbroderoptog, der sviner Pladsen til nu.

(86) Ba: Demokratiet skal ikke være en Mand; det skal fremstilles i en Kvindes Skikkelse.

(87) Fru K: Han fedter igen. Men Spøg til Side! her er Vinen, saa gaar vi over til Alvoren: Deres Excellence, min kære Udenrigs, jeg bringer Dem Nationens og min beundrende og hjertelige Tak for den paa eengang: Dygtighed og Inspiration, hvorved De saa lykkeligt har kæmpet i disse Dage for den Sag, der mere end nogen anden ligger Dem som mig paa Hjerte: Fred mellem Folkene.

¹³*dobbeltvægede*: En dobbeltvæget er et dobbelt kvantum af en stærk spiritus, fx. whisky, cognac, rom eller akvavit. [ODS]

¹⁴*Present*: Engelsk eller fransk ord for en foræring eller gave. [ODS]

¹⁵*Det gamle Middelalderragelse på Kongetorvet med Ridderne*: Muligvis hentydning til Abraham César Lamoureux' monument over Christian 5. fra 1688 på Kongens Nytorv i København. Statuen viser kongen som en romersk feltherre, der rider hen over en liggende mandsskikkelse. [SES]

¹⁶*Vincator*: En sammenblanding af "victor" (erobrer eller sejrherre) og "vindicator" (hævner). [DSD & ODS]

¹⁷*Kæmpemonument*: Munk blander her symboler fra forskellige ideologier bl.a. kommunismens hammer og frihedens fakkelt. [DSD]

- (88) Pr: Ogsaa jeg ønsker, paa min fraværende Fars Vegne, at udtale over for Drs. Exc. Kronens Paaskønnelse af Deres Indsats.
- (89) Ba: Jeg takker Dem begge og tømmer mit Glas paa, at mine Bestræbelser, der vil fortsættes i ganske samme Aand, saa længe Gud giver mig Kraft dertil, vil krones med Helse for vor feberbrændende Verdensdel.
- (90) Pr: Det er næsten Synd, Pressen ikke er til Stede.
- (91) Fru K: Tværtimod. Dether er jo noget, vi mener med. Og for resten tager jeg og ringer det hele til Bladet i Aften. Det styrker altid. Men hør, vi skal vel til at have Referat af – –
- (92) Pr: Kære Fru Koltchak, jeg ser nok, min lille Bazar er i Klemme. Vi opsætter Drøftelsen af den til en anden Dag.
- (93) Fru K: Jeg stikker hen til Dem i Morgen. Hvornaar? helst fra Morgenstunden af.
- (94) Pr: Udmærket. Jeg er Morgenmand. Allerede Kl. 9?
- (95) Fru K: Gudfaderbevares! Jeg kommer ved 7-tiden.
- (96) Pr: : Da er jeg ikke oppe.
- (97) Fru K: Saa tager jeg Dem i Ferene¹⁸.
- (98) Pr: Farvel, Deres Excellence.
- (99) Ba: Hvis det kunde passe Drs. kgl. Højhed at forblive, mens jeg afgiver Beretning for Ministerchefen, kunde jeg maaske spare at aflægge den en Gang til i Dag – for Hs. Majestæt.
- (100) Pr: Far er hjemme hele Eftermiddagen, saa De kan udmærket træffe ham.
- (101) Ba: Og De selv?
- (102) Pr: En Udflugt – med en Veninde.
- (103) Ba: Drs. kgl. Højhed plejer at være til Stede naar –
- (104) Pr: Men De ved nok, jeg har en fattig Adspredelse i at bryde Sædvane. Farvel, min kære Excellence. (*ud.*)
- (105) Fru K: (*har fulgt hende ud.*) Et Knippel Pigebarn, hvad? som hun holder sig! der er altsaa noget ved kongelige, saa kan man mene, hvad man vil. Synd, at vi ikke har en Mand i Landet at gifte hende med. Jeg under ikke en eller anden Prins Udland at habse hende fra os.
- (106) Ba: Hun er en meget farlig Dame, Fru Koltchak.
- (107) Fru K: Vissevas!
- (108) Ba: Hun lider af Overlegenhedskomplekser. Og af et perverteret Driftsliv, halvgammel som hun er, og mandsky som hun altid har været.
- (109) Fru K: Men hvad er det for et Udbrud, Wittersdorphe?

---

¹⁸Ferene: Talesprog, udtale af "Fjerene".

- (110) Ba: Hun traadte mine helligste Følelser under Fødder før. Hun spottede mit Virke for Freden.
- (111) Fru K: Oh, syntes jeg ikke nok, I var meget røde i Kammen da jeg tren¹⁹ ind. Men hvor vil De tage saadan noget højtideligt, Wittersdorphe. Det er jo bare hendes Trang til at udfordre. Hun mener ikke en Bitte med alle de Bomber, hun fyrer af. Mandsky – hm hm hm – ja – – jeg kunde maaske fortælle Dem – naa.
- (112) Ba: Fortælle mig hvad?
- (113) Fru Koltchak: – kunde fortælle Dem noget, som jeg – ikke vil. Nej, nej, det nytter ikke. Og nu vil vi lade Prinsessen hvile og tænke lidt paa os selv; for jeg ved jo nok, hvorfor Excellencen er smuttet hjem.
- (114) Ba: Jeg maa tilbage allerede i Aften.
- (115) Fru K: Stygge, hensynsløse Person, der ikke har sendt Telegram, saa jeg kunde haft en Smule fri i Dag. (*Tlf. ringer.*) Det er mig. Hvad? Ikke Tale om. I maa hellere afbryde Strejken end Forhandlingerne. – ikke af Stedet, jamen det maa I se at komme. Jeg skal kigge hen til jer om en Time. Hvad? Snikkesnak. Vi maa allesammen holde ud. Vær nu skikkelig, Wandel, en 2-Øre kan de gerne fire. Tak. (*Røret paa.*) Er det virkelig min store prægtige Mand, der staar foran mig igen? Det er jo endda ved at klæde ham med den lille venlige Uldtot mellem den stærke Næse og den slemme slemme slemme røde Mund. Huh, saa drøj en Maaned har det været mig. Hvordan er den gaaet for Dem? savnet mig en bitte lille Smule? bare saa meget? nej?
- (116) Ba: Hahaha, jeg har savnet Dem saa meget, og saa meget, og – ja, jeg maatte have Arme som en Bjergkæde, hvis jeg skulde demonstrere Dem, hvor stort mit Savn har været. Men nu maa jeg til at aflægge –
- (117) Fru K: . Skal vi ikke vente med alt det kedelige, kære? er De ikke lidt træt af Rejsen, trænger til, jeg mener, hvis vi begyndte med et lille Hvil?
- (118) Ba: Vi skal begynde med et Kys, nej, ikke et, men to, et paa hvert af Deres unge straalende Øjne....
- (119) Fru K: Lad være at undskylde mig for, jeg er gammel. Det gør mig led og ked. Hvorfor siger De ikke i Deres straalende gamle Øjne. Det var der Mening i. Det er dog et Fortrin ved mig, jeg ikke er ung. Tror De, jeg dengang var Dem værd? Hvad forstaar en Pige sig paa Elskov? blufærdig, usikker, famlende! Ferskvand! Men en Kvindes sidste Kærlighed – den er som Havet, mægtig til at bære, mægtig til at knuse.
- (120) Ba: Au, au for Fanden.
- (121) Fru K: Hvad er der, min Elskede?
- (122) Ba: Det var Kraveknappen. De trykked den ind i mit Nakkekød, Elskede. Men nu er det godt. I Deres Arme, min Herskerinde er alting godt, i Deres unge Arme – ja,

---

¹⁹tren: Præteritum af det olddanske "trine", som i bred forstand betyder "at træde". [ODS]

for de er jo unge, hvorfor maa jeg saa ikke sige det? alt ved Dem er jo ungt.

(123) Fru K: Sig det da, sig det igen, jeg vil gøre mig dum og tro det.

(124) Ba: Alt ved Dem er jo ungt.

(125) Fru K: Erich, Erich, hvor mange Mænd har jeg ikke elsket og dog aldrig elsket før nu. Drift eller Tidsfordriv var det kun. Men denne Gang er det – Døden. Erich, Dem slipper jeg ikke, saa længe der endnu slaar Gnister af Baalet herinde. Men naar jeg mærker engang, at Luerne synker, da vil jeg gaa fra Dem, og De vil ikke fortvivle, for De er endda ung og kan finde et andet Sted, hvor en Arne vil staa med sin Varme for Dem, og ensom – ensom vil jeg skænke mit Hjertes Aske til min Barndoms Søster, den trofaste Jord. Ser De paa Uret, Wittersdorphe?

(126) Ba: Jeg? Nej, jeg følte kun ind mod mit Hjerte, det slog saa stærkt ved at føle den Elskede nær.

(127) Fru K: Men De har dog Uret i Haanden, Wittersdorphe?

(128) Ba: Har jeg virkelig? Ja. Det har været Deres Tale om Døden, Manden med Timeglasset, Forgængeligheden, Tiden, der gaar, ikke sandt, som ubevidst har drevet mig Uret i Haanden.

(129) Fru K: Ved De, hvad Tanke der har strejft mit Sind i denne Maanedes Nætter, naar jeg har ligget vaagen?

(130) Ba: Sig det, Elskede!

(131) Fru K: Sæt, han ikke elsker mig! sæt, det blot er –

(132) Ba: Slip mig, Fru Koltchak! Hvor kan De nænne at trække vort høje Forhold ned?

(133) Fru K: Saa har jeg svaret mig selv: han gør det; jeg tror, han gør det; og saa er det nok. At slippe den Tro var at slippe Livet. Og hvorfor skulde han ikke elske mig? er jeg ikke stærk, er jeg ikke hed, er jeg ikke et Riges Frue?

(134) Ba: Min Herskerinde, jeg kaster mig for Deres Fødder, jeg kysser Deres Dronningeknæ.

(135) Fru K: Se, jeg holder den, jeg holder den i mine skælvende Hænder et skælvende Øjeblik, en Stjerne, en lysende Klode, hjem fra Folkets Hyldest til den Elskedes Favntag: den fuldkomne Lykke. (*Hendes Blik falder paa Fotografiet af Ynglingen, hendes Hænder synker.*)

Der tabte jeg den. Har jeg Ret til Hyldest, til Elskov, til Livet, naar han nu ligger og raadner i Flandern²⁰? hvem gav dem Lov til at tage ham fra mig, til at slagte ham paa en Mødding?

(136) Ba: Ved De, Fru Koltchak, hvad der stundom undrer mig over al Maade?

(137) Fru K: At?

(138) Ba: Hvorfor hader De ikke den Fjende, der tog Deres Søns Liv?

---

²⁰*Flandern*: Vlaanderen, én af Belgiens tre regioner. Fru Koltchak tænker her på den slagmark, hvor hendes søn Sargon formentlig blev begravet under 1. Verdenskrig. [DSD]

- (139) Fru K: Men det gør jeg dog også, hader ham til Døden og Helvede.
- (140) Ba: Hvordan?
- (141) Fru K: Jeg hader ikke Mennesker mere; dertil har jeg lært at kende dem alle for godt. De tænker dog vel heller ikke med den Fjende paa vort Nabofolk, hvis Mødre har grædt de samme Blodtaarer som jeg? Nej; den Fjende er – jeg ved ikke hvad: Menneskets Rovbegær, Blodinstinkter fra Abetiden, hele Svineriet i os, som vi Kvinder nu endelig har rejst os for at lære Menneskeheden Kampen imod.
- (142) Ba: Fru Koltchak, De glemmer –
- (143) Fru K: Ja, det er sandt, der *er* ogsaa ædle Mænd, Mænd, som formaar at tænke og føle menneskeligt som en Kvinde. Første Gang jeg hørte Dem tale, Wittersdorpe – jeg glemmer det sent: De kastede Krigen Deres Handske med en Indignation saa iskold, at det sved mit Hjerte som en sydende Brand. Og naar jeg i disse Dage har set Dem for mig paa Nedrustningskonferencen – – –
- (144) Eustache: (*ind*) Det er Prinsessen, Frue.
- (145) Ba: Igen?!
- (146) Fru K: Lad komme, lad komme!
- (147) Pr: (*ind*) Jeg ved ikke, om det er ret at forstyrre eller ret at lade være. Har De set Middagsbladene?
- (148) Fru K: Nej?
- (149) Pr: Se der da.
- (150) Ba: Giv mig den.
- (151) Fru K: Hvad er der?
- (152) Ba: Lad mig først forklare –
- (153) Pr: De skriver, Kongressen er sprængt.
- (154) Fru K: Sprængt?
- (155) Ba: Men de lyver, som sædvanlig. Kongressen er ikke sprængt – ikke endnu.
- (156) Fru K: Ikke endnu? Men saa forklar dog!
- (157) Ba: Drs. kgl. Højhed! Fru Ministerchef! Jeg tør rose mig af, at jeg paa Kongressen har staaet urokkelig paa Pacifisternes²¹ Grund – med spændt Lydhørhed over for alle nye Tankegange, der er ved at vaagne i Europa.
- (158) Pr: Med andre Ord: De har løbet paa Skøjter paa Lavaen.
- (159) Fru K: Hvad er det – for Tankegange?
- (160) Ba: Fru Ministerchef, da jeg i Forgaars havde skrevet hint fortrøstningsfulde Brev til Dem, traf jeg om Aftenen tilfældigt min argeste Modstander, den altid smilende og altid bukkende Grev Sponn, Delegeret fra den Fjende, vi slog i Krigen, men maaske nu i Freden lidt for hurtig har ladet komme til Kræfter igen.

---

²¹*Pacifisternes*: Betegner et medlem eller tilhænger af den opfattelse og bevægelse, der går ud på, at krig bør afskaffes. [ODS]

- (161) Pr: Aha!
- (162) Fru K: Er det de nye Tankegange?
- (163) Ba: Naturligvis blottede Snogen sig ikke et Sekund, han besnærede med Artigheder, blændede med Vid og gjorde mig fortrolige Meddelelser, som jeg ikke hele Tiden kunne stole paa betød det modsatte af deres Ordlyd. Jeg fulgte ham lidt reserveret, lidt distrairt, lidt træt, med hver Nerve lysvaagent lurende paa et Sekund til at slaa mine Tænder i hans Nakke. Vi skiltes ved 3-Tiden i en hyggelig Bar. En Mistanke var begyndt at taage i min Hjerne. Paa Hotellet flyttede jeg min Seng ud fra Væggen og gik paa Strømpefødder rundt og rundt og rundt omkring den, indtil Solopgangen slukkede det elektriske Lys.
- (164) Fru K: Wittersdorphe, lad os vente med at læse Digte til en anden Gang. Hvad er der sket paa Kongressen?
- (165) Ba: Der er intet sket. Men den Morgen –
- (166) Pr: – altsaa i Gaar.
- (167) Ba: – i Gaar Morges, ja, slog det ned i mig, saa det var, som om jeg lugtede Svovl, hvad denne Konferencens enestaaende Forhandlingsvilje skyldtes: det er vor Fjendes Hensigt i Ly af en Nedrustningsoverenskomst hemmeligt at opruste og saa falde over os, bedst som vi sidder uforberedte og smaablunder i Traktatens hyggelige Skygge.
- (168) Fru K: Og hvilke Beviser har De, Excellence, for denne nedrige Mistankes Rigtighed?
- (169) Ba: Bah! Jeg er ikke Matematiklærer, Frue. Hverken der eller i Digtingen, De før nævnte, ligger mit Operationsfelt, men i Livet.
- (170) Pr: Og hvilke Forholdsregler raader Drs. Exc. nu til at træffe?
- (171) Ba: Enten at ogsaa vi vedtager Nedrustningen og hemmeligt opruster.
- (172) Fru K: Galimatias²², det hele. Skriver de under, holder de vel ogsaa, hvad de giver Ord og Navn paa.
- (173) Pr: Har Erfaringer godtgjort det?
- (174) Fru K.: Ingen Erfaringer gælder. Vi lever i en ny Tid. Det er ikke længere Fyrsterne, der regerer, Drs. Kgl. Højhed, men Folkene.
- (175) Pr: Og de har vist sig bedre?
- (176) Fru K: Da Folkene tog Magten, fik Krigen Slut.
- (177) Pr: Synes De, den er slut? Lever vi ikke nu i dens Fortsættelse, en enerverende fordægtig Krig, mer hadefuldst end den aabne, med alles Tanke mod alle?
- (178) Fru K: Slut Traktaten, Excellence, skaf de Underskrifter, der behøves, og tror De dem ikke, saa sikr Dem Garantier.
- (179) Pr: Der er jeg bange for, kun een Garanti duer.

---

²²Galimatias: Fransk ord af uvis oprindelse, som betegner meningsløs, forvirret snak, sniksnak, vås. [ODS]

- (180) Ba: Hvilken?
- (181) Pr: Den faraoniske²³.
- (182) Ba: Kender jeg desværre ikke.
- (183) Pr: Staar mit Skoleatlas endnu til Troende og mindes jeg ret, gaar der midt gennem Landet en bred Flod; vi kunde maaske saa betinge os Ret til rundt om i Byerne at ansætte Fogeder til at overvaage, at alle nyfødte Drengbørn kastedes i den.
- (184) Fru K: Jeg er ingen Ynder af Vittigheder ved Dødslejer, Drs. Kgl. Højhed. Hvad mente De med den anden Mulighed, Exc.?
- (185) Ba: Det falder mig svært at svare. Lad Tiden, naar den modnes, sige Dem det selv.
- (186) Fru K: Jasaa. *Det* mente De. De finder det forsvarligt at arrangere en Krig, hvergang en Prinsesse keder sig?
- (187) Ba: Fru Koltchak, Fru Koltchak, De miskender mig jo ganske. Jeg hader Mord som De. Men De vil ikke forstaa Farens Alvor, ikke fordi De har for lidt Hjerne, men fordi De har for meget Hjerte. Vor Nabo har et Nederlag at hævne, vi en Sejr at værne om. Spørg Naturens Orden, hvad det nu maa føre til?
- (188) Fru K: Naturen! Er vi Dyr? i Drifters Vold?
- (189) Ba: Naturens Orden kan De ikke ændre, bedste Frue.
- (190) Fru K: Ikke ændre? Er jeg ikke Menneske, Skabningens Herre? Er Naturens Orden vild og perverteret, kastrerer jeg den.
- (191) Ba: Kære, kære Frue, det er godt nok altsammen, men Tiden er nu inde til at se Virkeligheden i Øjnene og spørge efter Sandheden i Stedet for Karl Marx²⁴. Vi vil ikke Krigen, men den vil os, og derfor er det vor nationale Pligt, vor Menneskepligt, vor Kristenpligt at holde os rede over for den. Deres. kgl. Højhed, jeg tror, De forstaa mig; Fru Ministerchef, jeg ved, De vil komme til det; og naar vi tre staa sammen i en Jernblok –
- (192) Fru K: Hr. Baron, ved De, hvad Krig er?
- (193) Ba: Jeg ved, hvad den koster – ved, hvad det kostede os at vinde den sidste. Det bliver os næppe billigere at tabe den kommende. Efter hvad jeg nu har gennemskuet og oplevet vedgaar jeg ærligt: mit Lands Dødsfjende under jeg hverken Fordelen eller Æren af at vinde den næste Krig.
- (194) Fru K: Ære! Ved De, hvad Krig er, spurgte jeg.
- (195) Ba: Formoder, jeg har en Anelse. Har været med til at storme Skyttegrave i 4 Aar²⁵.

---

²³*faraoniske*: Den egyptiske Farao (kongen i oldtidens Egypten) kendes fra GT: 2 Mos 1,22, hvor han befaler, at alle drengbørn født i israelitiske familier skal kastes i Nilen. [BOE]

²⁴*Karl Marx*: Karl Marx (1818-1883), tysk revolutionær socialist og samfundsvidenskabsmand, historiker og økonom. Sammen med Friedrich Engels skrev han ”Det kommunistiske manifest” i 1848. [BOE & DSD]

²⁵*Skyttegrave i fire Aar*: Reference til 1. Verdenskrig, 1914-1918, hvor Danmark dog var neutralt. [DSD]

- (196) Fru K: Tror De, jeg regner det for Krig, at nogle drukne Knægte, drukne af spiritus, udsultethed, Lus og Dødsangst jages op af et Hul i Jorden og stikker ind i et hylende og væltende Mørke, til de enten faar Bugt med det eller opsluges af det? Nej, Hr. Baron, Krigen er, at en Mor skal staa og se paa –
- (197) Ba: Ja ja ja! Kvindeegoismen over Afkommet!
- (198) Fru K: – at – at en Mor skal staa og se paa, at det Barn, hun har født, og som knap endnu har faaet Dun paa Læben, aah Herregud smaa tynde Mælkehaar – at det Barn proppes ind mellem Tusinde – Legekammerater og marcherer af Sted med Tramp i Gaden og skraalende af Fuldskab og Fædreland. Hvorhen marcherer han? Denne Dreng, hun har lært, fra han kunde sanse: Du skal ikke stjæle, du skal ikke ihjelslaa, pisker Staten ud til et Kursus i Plyndring og Mord, denne Dreng, hun har kæmpet for at rydde al Usandfærdighed ud af, dekorerer Staten med gyldne Medaljer for List og Svig.
- (199) Pr: Men disse Medaljers anden Side –
- (200) Fru K: Og imens gaar hun magtesløs hjemme: Roder han nu med en Kniv i en anden Mors Barn, eller skriger han mon som et Dyr, der lemlæstes, med en Bajonetspids i sine Indvolde? gaar i Maaneders Uvished og kvalmende Angst, som da hun fødte ham, nu da han dræbes maaske paa Legem, i hvert Fald paa Sjæl. Se, det, min Hr. Excellence, er Krigen, hvis Ære De taler om. Den Ære at vinde en Krig er for mig en Skændsel. Den Ære skider jeg paa.
- (201) Ba: Fru Ministerchef, dette ene Spørgsmaal: den kommende Krig, hvad ønsker De helst, at vi skal vinde den, at vi skal tabe den?
- (202) Fru K: Jeg har set nok af Sejrherrers Opførsel til, at jeg ønsker en Dag at besættes af *deres* Aand.
- (203) Ba: Er det Svar eller Undvigelse?
- (204) Fru K: Der kommer ingen Krig.
- (205) Pr: Altså Undvigelse.
- (206) Fru K: Kommer der en ny Krig over Europa, en, vi ikke kan holde os uden for, saa beder jeg til Gud, ham, som Gud være lovet ikke er til, at vi maa have vor Plads mellem dem, der taber. (*Sætter sig med Ansigtet gemt i Haanden.*)
- (207) Pr: Og hvad svarer De til det, Hr. Minister?
- (208) Ba: Hvad finder De, jeg skal svare?
- (209) Pr: Forræderpolitik.
- (210) Fru K: Hvad vil I af mig, I to?
- (211) Ba: I Dag kun et eneste: Fuldmagt af Dem til paa Kongressen at handle efter, som min egen Opfattelse af Situationen tilraader mig det.
- (212) Fru K: (*Tlf. ringer*) Det er mig. Nej, jeg kan ikke i Dag. Beram nyt Møde til i Morgen. Hvad siger De? Aah, umuligt. Generalstrejke nu vilde være Ulovlighed.

En dum Trussel kun. – Jeg *kan* ikke i Dag. I Morgen, ja – Tak. – – Jeg forstaaer det ikke. For en Time siden hyldede Tusinder mig.

(213) Pr: Ja, af Bourgeoisiet²⁶. Det var jo Grosserernes Møde. Ikke?

(214) Fru K: Var det Gross – ja, det var det vel ogsaa, Verdenssamhandlen talte jeg om. Ja, saa maa jeg vel have vundet Grossererne for Marxismen. (*Peger paa Tlf., der ringer*)

Aah gør mig den Tjeneste, Wittersdorphe.

(215) Ba: Hallo, Ministerchefen ikke til Stede i Øjeblikket. Det er Udenrigsministeren. Hvad har De? Oho, jeg har anet det. Hvor? Over hele Riget, jaaaa. Vi bemyndiger Dem, Hr. Politipræsident, til at sætte al Kraft ind paa Undersøgelsen. De holder Regeringen underrettet. Adieu.

(216) Fru K: Hvad nu?

(217) Ba: Feberen stiger i Statens Legem, Fru Koltchak.

(218) Fru K: Saa tal dog!

(219) Ba: Politipræsidenten er kommen undervejs med et nyt, talstærkt, over hele Landet udbredt hemmeligt Parti af kommunistisk Tilsnit, som han mente stod rede til direkte Aktion.

(220) Fru K: Jeg tror ikke en Døjt paa nogen Voldsdaad af mit eget Folk.

(221) Ba: Partiets ukendte Fører, man mener: en Bonde med Fuldkæg og venstre Arm stiv²⁷ skal være kommen til Hovedstaden i Dag for at forhandle med de andre Venstrepartier.

(222) Fru K: Saa lad ham komme til mig! lad os tale sammen.

(223) Ba: Imens tilspidser Transportstrejken sig og Generalstrejken truer.

(224) Fru K: Og til disse Ulykker agiterer De for at få føjet den største af alle.

(225) Ba: Vil vor Fjende en Krig, er Tiden for os til at tage den nu, inden han bliver for mægtig, og Kræften under vort Hjerte gror sig for stor.

(226) Fru K: Aha!

(227) Ba: Begynder De nu at forstaa, Fru Koltchak.

(228) Fru K: Maaske jeg begynder lidt at forstaa.

(229) Ba: Og altsaa – jeg mener – den Fuldmagt?

²⁶*Bourgeoisiet*: Fransk ord, som betyder borgerstand eller borgerskab. Ordet bruges især som betegnelse for den mere velstillede samfundsklasse. [ODS]

²⁷*en Bonde med Fuldkæg og venstre Arm stiv*: Beskrivelsen tyder på, at Munk har projiceret træk fra forskellige historiske personer fra den samtidige historiske periode. "Fuldkægget" kan pege på den socialdemokratiske statsminister Thorvald Stauning (1873-1942), selvom han ganske vist ikke var "bonde". Stauning havde i skuespillets skriveår netop lanceret programmet "Danmark for Folket". Den "venstre Arm stiv" alluderer muligvis "Heil Hitler-hilsnen" (med højre arm) med reference til Adolf Hitler (1889-1945), som i 1933 blev rigskansler og i 1934 Fører. Dog kan den stive arm også forstås som en mere direkte hentydning til, at Hitler blev såret to gange under 1. Verdenskrig (jf. Sargons udtalelse om "Souvenir fra Krigen" i replik 366) og i øvrigt blev dekoreret for sit mod. [DSD]

- (230) Fru K: Den Fuldmagt, ja.
Se, dette havde jeg jo ikke ventet. At det kunde komme paa den Maade mellem os to.
Det gør mig ondt, saa ondt, at jeg kunde bide min Tunge over, hvis jeg kunde det, men det kan jeg ikke, for jeg har – det har De maaske ikke lagt mærke til – forlorne Tænder, fordi jeg fik for meget tynd Kaffe med Sukkermellemmad til som Barn. Men De kan jo nok forstaa, Wittersdorphe – saadanne Anskuelser – i mit Ministerium, nej, saa maa jeg hellere tage gamle Sachane til Udenrigsminister.
- (231) Ba: Hvad siger De? Fru Koltchak, jamen det er umuligt, De kan ikke undvære mig.
- (232) Fru K: Mit Hoved meget vanskeligt: men det bliver det jo nødt til. Mit Hjerte slet ikke, men det kan vel ogsaa undgaas. De maa jo kunne tilgive mig dette, hvis De virkelig elsker mig.
- (233) Pr: Elsker?
- (234) Ba: Hvor falder De paa det Vanvid?
- (235) Fru K: Prinsessen maa saamænd gerne vide det, Wittersdorphe. Hun render aldrig med Sladder.
- (236) Ba: Hvad er det for Feberfantasterier, De disker op med? hvad har De bildt Dem selv ind, De gamle ustyrlige Menneske, fordi jeg maaske et Par Gange har taalt, De altid skal læne Dem op ad de Mandfolk, De taler med? De tror hende da ikke, Prinsesse Barbara? De ved da, mit Hjerte ikke slaar for nogen anden end Dem.
- (237) Fru K: Ah!
- (238) Pr: Jeg ved! Jeg ved – jeg ved fra nu af, at De er en gemen modbydelig Hund.
- (239) Ba: Vogt Dem!
- (240) Pr: Gaa! De er færdig i dette Land, som vi to Kvinder regerer.
- (241) Ba: Hvorlænge?
- (242) Pr: Det bliver det ikke Dem, der skal træffe Bestemmelse om. Gaa! eller jeg tilkalder Hjælp. (*Trænger ham ud.*) Fru Koltchak, men lille Fru Koltchak da, nu holder vi to sammen, nu holder vi rigtigt sammen, vi to.
- (243) Fru K: Saa er der altsaa ikke mere. Saadan døde jeg. Ja.
- (244) Pr: Men fy da! hvor kan De sige saadan! Nu skal De bare se –
- (245) Fru K: Nej, jeg er – ude; for jeg kan ingenting uden Kærlighed. Dengang Sargon²⁸ faldt, det var det samme, det følte som nu, jeg var kraftesløs, færdig. Men saa kom det for mig, at hvis jeg lod ham leve i mig, Drengen, der vilde alting saa godt for alle, saa — var han ikke faldet forgæves derude, var ikke død. Men nu vil de Krig igen, forstaar jeg, Menneskene, ogsaa mit Folk, og han som jeg troede bedst og støtted

²⁸Sargon: Navnet kan være inspireret af den succesfulde assyriske konge, Sargon 2., som regerede i perioden 721–705 og som nævnes i Bibelen: GT: Es. Bog 20,1. "Sargon" er en hebraisk oversættelse af det assyriske navn "Sharru-kin", som betyder "kongen er legitim". [BOE]

mig til og skænkede – – aahaahaa, et gammelt latterligt Vrag, en tandløs Kælling, klædt ud som Konge – aahaahaahaahaa, nu er du død for Alvor, Sargon, død til slet ingen Nytte.

(246) Den fremmede: (*er traadt frem*) Aah nej; du maa ikke græde, du!

(247) Pr: Hvem er han? hvem er det Menneske der?

(248) Fru K: Jamen – nej, nej, nej – dig? dig! i Live! i Live!

(249) Sargon: Mor, du kæreste Kære Mor!

(250) Fru K: Min Dreng, min kære Dreng, min Dreng!

(251) Pr: Sargon, hvor har du gemt dig saa længe? hvorfor kommer du først til os nu?

(252) Sargon: Barbara, har du da tænkt paa mig siden?

(253) Pr: Om jeg har tænkt!

(254) Fru K: Nu er han her jo. Nu har vi ham jo. Nu er der ikke den Opgave til, jeg ikke igen kan mægte.

2. Akt: II

Fru Koltchaks Toiletværelse.

(255) Fru Koltchak: (*ind, sætter sig paa en Taburet, bader Tindingerne*) Eustache!

(256) Eustache: Frue!

(257) Fru K: Er min Dreng ikke hjemme?

(258) E: Han gik ud for et Par Timer siden. Han mente, han var hjemme igen, til Fruen kom.

(259) Fru K: At et saadant Mirakel kan ske, Eustache! at en saadan Lykke kan falde ned fra Himlen!

(260) E: Fruen ser træt ud.

(261) Fru K: Det vasker jeg af.

Men det er rigeligt paa 1 Dag, dette. Helt ung er man jo ikke mer.

Kan du huske, Eustache, da vi to var Kærestere? du trak Blæsebælgen, og jeg passede Jernene. Jeg slog med Forhammer og du med den store. Da var der aldrig noget, der hed at være træt.

Jeg skulde have giftet mig med dig, Eustache, og vi skulde være bleven ved Smedien²⁹.

(262) E: Det havde jo været nok saa skønt for vort eget private Vedkommende. Især da for mit. Men hvad saa med alle de mange Jern, Fruen siden har haft i Ilden? Og saa dygtig som Fruen blev med baade den ene og den anden Hammer!

²⁹Smedien: Thorvald Stauning var en overgang i smedelære, inden han begyndte som tobakssorterer. [DSD]

- (263) Fru K: Nu er Dygtigheden snart ovre, gamle Ven. - Skidt! Vi kan slaa endnu. – Naa, der har vi nok Drengen. Gaa bare, Eustache. – Ja, kom kun ind. (*Farer sammen og skjuler, kjoleløs som hun er, sin blottede Hals med et Haandklæde.*) De? De her igen! Hvor understaar De Dem –
- (264) Baronen: (*ind*) Terese, vi to kan ikke skilles, som vi skiltes før. De maa forstaa, Terese –
- (265) Fru K: Ud med Dem! Ud!
- (266) Ba: Hys hys hys. Det er til ingen Nytte, Terese, at hidse sig op igen. Hør mig blot – jamen – nej, nej, jeg kommer ikke for at retfærdiggøre, jeg nægter ikke, at jeg har lagt an paa Prinsessen, som en Samler, der vanærer sig for at opnaa et sjældent Mærke, men hvad har det med Kærlighed at gøre, og min Kærlighed – det ved De dog, det maa De dog vide, Terese, efter alt det, vi to har haft sammen – den har jo dog De, kun De.
- (267) Fru K: Faa den Haand væk fra min Arm.
- (268) Ba: I over en Maaned, Terese, i over en Maaned har min Haand ikke hvilet der.
- (269) Fru K: Faa den væk, siger jeg. Der er Syre i denne Flaske.
- (270) Ba: Gudfaderbevares, lad os nu være rolige og høre paa hinanden i al Tilforladelighed.
- (271) Fru K: Hvad vil De mig?
- (272) Ba: Terese, jeg er ikke afskediget, vel? De kan ikke nægte det, De elsker mig, som jeg elsker Dem, vi hører sammen, vi to, og Opgaven, den store, den næsten uløselige, at redde vort Land gennem alle de Vanskeligheder, der taarner sig op, mægter ingen enkelt Mand; men De og jeg magter den, naar vi staar sammen, kun De og jeg, kun naar vi staar sammen, det ved De saa godt som jeg.
- (273) Fru K: Og derfor?
- (274) Ba: Derfor kan De ikke afskedige mig, derfor har De ikke gjort det.
- (275) Fru K: Deres Afskedigelse og Sachanes Udnævnelse er sendt til Kongen.
- (276) Ba: Men den kan kaldes tilbage, den kan standses endnu; og den vil blive standset. Terese, Elskede, ingen ser som jeg Storheden i Deres Agt. De vil et Jordens Tempel, bygget af frivillige Hænder, omspændende alle Folkeslag. De er ikke Teoretiker, De har lært af 2 Mestre: Marx og Udviklingen. Internationalismens Atlas Arbejdet og hans Bror Kapitalen, der hidtil har bekriget hinanden, vil De forsone og sætte til at bære Templets Tag³⁰. Og inde i Templet, som er en Værkstedshal, skal Menneskeheden i Fred og Fællessind virke sin højeste Blomstring.

³⁰*Internationalismens Atlas Arbejdet og hans Bror Kapitalen, der hidtil har bekriget hinanden, vil De forsone og sætte til at bære Templets Tag*: Henvisning til kæmpen Atlas, der i følge græsk mytologi bar himmelhvælvingen. Systemet, Baronen her taler om, kan minde om det socialdemokratiske mht. at forene arbejde og kapital i en bred international ramme, hvor menneskeheden lever i fred og harmoni. Socialdemokratiet var pacifistisk i modsætning til De Konservative, der fx krævede, at den danske hær skulle have et større budget. [DSD]

- (277) Fru K: De taler høje Ord Wittersdorphe, viser mig det, jeg har villet, fra jeg første Gang blanded mig ind i Døgnets Strid mellem Godsejeren og hans Folk, klarere og skønnere end jeg selv har set det: Ikke en ny Verden, men den gamle rensed og uendelig højnet.
- (278) Ba: Derfor er det jo ogsaa, jeg ærer Dem, ærer denne higende Aand; dette stolte Legeme –
- (279) Fru K: Hvorfor har De da –
- (280) Ba: Og De er ikke blot min Fører, De er det nye Europas Fører; for det, vor vaagende Verdensdel drømmer om, er jo det, Deres Hjertes Instinkt under hele Deres politiske Virke har peget paa. Ogsaa vi vil: Jorden drevet frem til Kulturens højeste Blomstring, blot tror vi ikke det sker ved at løfte i Flok, hvis Frugter ofte er Ansvarsløshed og Dovenskab, men ved ædel Kappelstrid mellem Nationer og Racer.
- (281) Fru K: Og denne ædle Kappelstrid er det formodentlig De har forberedt ved Deres Tale paa Kongressen i Morges, inden De flygtede.
- (282) Ba: Flygtede?
- (283) Fru K: Fløj da! – saa jeg forstaar Atmosfæren dernede nu er ladet, saa blot – –
- (284) Ba: Terese, Terese! ser De da ikke, hvad det er der vil fuldbyrdes? Barnet, De har baaret under Hjerter saa længe, er ved at fødes! lad os ikke skælve for Veerne! Blot et 3-Liniers Telegram fra mig er nok til at skaffe os en Forsvarskrig; saa er alle Vanskeligheder løst; jeg opagiterer en stormende national Stemning, og hele vort Folk marcherer mod Fjenden i Takt. Paa et Aar har vi vundet Krigen. Saa er Europa Deres; De alene kan skabe den nye Tid. Menneskehedens Skæbne er i Deres villende Hænder.
- (285) Fru K: Saa store Syner har jeg aldrig set flimre for mine Øjne før.
- (286) Ba: Men paa Sejrens Dag, Terese –
- (287) Fru K: Kun er der et, der undrer mig.
- (288) Ba: Og det er?
- (289) Fru K: At De kalder mig Terese. Det har De aldrig gjort.
- (290) Ba: Da har De kaldt mig Erich de tusinde Gange. Og fra nu af vil jeg aldrig kalde Dem andet. Terese! Terese! et Navn saa stolt med sit knejsende T og sit rullende R, saa blødt med sine tre legende E'er.
- (291) Fru K: Elsker du mig da virkelig, Erich?
- (292) Ba: Om jeg elsker dig, Terese! Elskede! vend dig! ræk mig din Mund.
- (293) Fru K: (*Vender sig langsomt fra Vaskekummen sminkeløs, med Haaret i Tjavser og indfalden Mund.*)
- (294) Ba: De har – De har bedraget mig.

- (295) Fru K: Maaske. Saa har vi bedraget hinanden. Og er færdige med hinanden nu. Her er Kongens Underskrift. Farvel, Hr. Baron. (*Vender sig fra ham.*)
- (296) Ba: Saadan gaar det ikke til, min Frue. Mon De rigtigt har forstaaet, hvem den Mand er, De leger med?
- (297) Fru K: Det tror jeg, jeg har. Til Bunds. Blodigt og ækelt til Bunds.
- (298) Ba: Fru Koltchak, ved De, vor Regering er en raadden Frugt, der falder i Morgen. Ved Deres Hjælp kan *jeg* maaske endnu naa at ændre alt; men uden mig er *De* i hvert Fald i Overmorgen intet. Jeg giver Dem en halv Time til at træffe Deres Beslutning, om dette Dokument skal staa ved magt eller ej.
- (299) Fru K: Tror De, jeg behøver eet Minut til at overveje i, om en Landsforbryder skal have Magt over det Folk, jeg elsker.
- (300) Ba: Betænk Dem! om en halv Time henter jeg Svaret hos Dem, hvad De vil mellem os to: Forbund eller Krig. (*ud.*)
- (301) Fru K: (*vil gøre Toilette, lader Armen synke*)
- (302) Sargon: (*udenfor*) Gaar det an at komme ind til dig, Mor?
- (303) Fru K: Om to Sekunder, Sargon min, om to Sekunder. (*Sminker sig heftigt.*) Og du var saadan stukket af. Og som jeg trænger til at snakke med min Dreng. Med den fremmede Mand, som er mig selv, mit kød, mit Blod, min Sjæl, min egen kære Søn. Men nu skal jeg først hen og indvie et eller andet dumt Teater. Og bagefter til Ministermøde. Staar du derude endnu Sargon? Kom kun, kom kun. Du kan vel taale at se mig trække i en Kjole.
- (304) Sargon: (*ind*) Jeg kan taale at se dig, Mor, hvordan du er. Men er du træt, Mor?
- (305) Fru K: Det spørger I om allesammen. Hvor kan I tro saa taabeligt? træt, naar jeg har min Søn! Nu kan jeg aldrig blive træt mer.
- (306) Sa: Var de slemme ved dig derhenne? du fik ikke listet Strejken i Seng.
- (307) Fru K: Meget har forandret sig meget, Sargon. Før var det altid Liv og Lyst for mig at mægle og skaffe Enighed. Nu er der kommen saadan Vrede mellem Mennesker! som om de strejker og lockouter³¹ ikke for at opnaa nogen Fordel, men for at fortrædige hinanden. Kan du huske – nej det var jo før din Tid, men vi havde derhjemme en gammel Per Harpestreng³² blev han kaldet, en Spillemand, der gik rundt i Landsbyen og spillede, saa Folk blev gode Venner. Hvor jeg kan synes, hele Verden trænger til saadan en Per Spillemand.
- (308) Sar: Se, her, jeg har jo noget, jeg skal have sagt dig:

³¹*lockouter*: Ordet "lockout" indføres i Danmark i slutningen af 1800-tallet fra engelsk og betyder "at lukke ude". Ordet betegner en fra arbejdsgivernes side iværksat arbejdsstandsning, modsat "strejke". I Danmark har der været lockouter bl.a. i 1921, 1922, 1925 og 1936. [DSD]

³²*en gammel Per Harpestreng*: Henvisning til den danske læge Henrik Harpestreng (d. 1244), som bl.a. var læge for Kong Erik 4. Plovpenning. Harpestreng regnes som Nordens første medicinske forfatter; bl.a. skrev han om urter, sten og madopskrifter. Navnet "Harpestreng" kan således bruges til at betegne noget gammeldags og alternativt i forhold til den senere videnskabeliggørelse. [DSD]

- (309) Fru K: Tusinde Ting vil jeg da haabe. Men nu slaar Klokken 8. Jeg maa af Sted. Men bagefter, du – vi skal sidde og sludre, du og jeg, til Sol staar op, og jeg vil have mig en Kaffepunch, en af de gode gamle stolte med Brændevin i, og du kan faa en Whisky eller hvad du vil.
- (310) Sa: Jeg drikker nu kun Mælk, Mor.
- (311) Fru K: Det er jeg forbandet ked af. Saa kan du visst ikke være noget godt Menneske.
- (312) Prinsesse Barbara: (*ind*) Gaar det an, jeg løber herind? Jeg skal nok lade være at se paa Dem, Fru Koltchak.
- (313) Fru K: Kig De saa galt, De vil. Jeg er i fuld Krigsmaling. Velkommen, lille kgl. Højhed! snak lidt Solskin i ham, for han ser en Smule skyet ud; og mig er der jo ikke Tid til, at han kan faa nogen Glæde af. Jeg maa løbe. Hav det godt sammen, til jeg kommer igen og forstyrrer Jer. (*ud.*)
- (314) Sa: Skal vi gaa ind? Værsgodt!
- (315) Pr: Det skal vi vel. D.v.s. maa jeg lige have Lov til at ordne lidt ved Krøllerne. Nej, du maa gerne blive saa længe.
- (316) Sa: Du har beholdt dit Haar, Barbara.
- (317) Pr: Det har jeg. Og du har lagt dig en Syndflod af Skæg til. Sig mig, betyder det Skæg noget for dig?
- (318) Sa: Hvad mener du?
- (319) Pr: Det gør dig saa fremmed. Jeg vilde gerne – – Sig mig, har du mange Børn, Sargon?
- (320) Sa: Om jeg har Børn
- (321) Pr: Er du ikke gift da?
- (322) Sa: Ikke ret meget
- (323) Pr: Bare lidt forlovet?
- (324) Sa: Jeg har ikke haft Tanke for det siden – siden –
- (325) Pr: – siden?
- (326) Sa: Ja, jeg mener, jeg lever ikke³³ mig selv mer. Jeg lever bare for min Opgave, for mine Kammerater.
- (327) Pr: Hvad er den Opgave?
- (328) Sa: Aah, det er bare – – Men hvor er dit Haar smukt, Barbara, denne Flod af gnistrende Ibenholt som, ja.
- (329) Pr: Siger du det! Da kan du tro, Saxen har truet den Flod mange Gange. Men hvergang har jeg ment i sidste Øjeblik: vi maa vente en lille Tid endnu.
- (330) Sa: Vente – paa hvad?

---

³³*jeg lever ikke mig selv mer*: Skulle formentlig være: ”... jeg lever ikke for mig selv mer”

- (331) Pr: Paa – ja, altsaa paa at klippe det, forstaar du. Men, Sagon, du maa jo fortælle mig – eller skal jeg fortælle dig din Historie: du blev saaret ved Fronten, forvexlet med en Død, lagt paa Lazaret med den Dødes Navn og den Døde begravet med dit, sendt til en Udørk, glemt dér – er alt det rigtigt?
- (332) S.: Det meste af det. Fra Lazaret kom jeg paa Nerveklinik, flygtede, slap efter en Del Strabadser hjem –
- (333) Pr: For hvor længe siden?
- (334) Sa: Et Dusin Aar, tænker jeg
- (335) Pr: Sargon!
- (336) Sa: Jeg kunde ikke gaa til Jer – til Mor – til nogen, jeg kendte; husk, Krigen havde dræbt mig; en fremmed vendte hjem. Jeg maatte først finde ud af, hvem jeg var, inden jeg kunde navngive mig for andre.
- (337) Pr: Og det ved du nu?
- (338) Sa: I Morges vidste jeg det, hvem jeg er, hvad jeg vilde. Men jeg skulde ikke have gaaet hjem! den usalige Svaghed!
- (339) Pr: Hvem er du da, Sargon? hvem var du i Morges.
- (340) Sa: Det har jeg ingen Ret til at sige dig.
- (341) Pr: Men jeg ved det.
- (342) Sa: Du? ved du?
- (343) Pr: Du er min store umulige Drøms Opfyldelse. Sargon, hvad er det, jeg har levet under lige fra jeg blev voxen til nu? Maattet gaa her og se Opløsningen breder sig i Folket; og alt, hvad jeg faar Lov til, er lidt Velgørenhedsarbejde. Ja, og saa gaar det an at sige lidt Paradoxer, som ingen tager alvorlige, og vover sig ind i lidt Flirt, som heller ingen tager alvorlig; lidt, lidt, lidt – altsammen lidt. Og dette Liv til min Død! Vidste du, hvor Vandet i Slotsparken under Andemaden har fristet! Men eet har holdt mig derfra: en Tro paa, at en Dag vilde der komme en Ridder og fri Prinsessen og Kongeriget ud fra at kredse om Andemaden.
- (344) Sa: Men hvis han nu friede Prinsessen og Kongeriget ud paa en saadan Maade, at der hverken blev Frihed eller Prinsesse eller Kongerige mer ?
- (345) Pr: Sargon, hvad vil du?
- (346) Sa: Et helt nyt Rige³⁴, Barbara. Hvor alle Forrettigheder er banlyst, Penges og Fødsels, Forstands og Brutalitets. Hvor alt tilhører Folket, og Folket regerer sig selv gennem een Mand, som det har grundlovsmæssig Ret til at skyde, naar han misbruger den Magt, det har betroet ham.

³⁴*Et helt nyt Rige*: Riget, Sargon og hans kammerater vil opbygge, synes at udgøre en højst ejendommelig kombination af diktatur på den ene side og anarko-syndikalisme på den anden. Anarko-syndikalisme var en særlig revolutionær retning inden for arbejderbevægelsen, der hævdede arbejdernes ret til at underlægge sig virksomheder og herefter drive dem uden nogen central autoritet eller ledelse over sig og som havde statens og autoriteternes opløsning som mål. Forskellige former for syndikalisme var stærkt repræsenteret og aktive i Frankrig, Italien og Spanien op til 1. Verdenskrig, mens særligt anarko-syndikalisme havde en opblomstring i Spanien i 1930'erne. [DSD]

Smil ikke, Barbara, for det er Livs og Døds Alvor for mig og mine Kammerater.
Hvad synes du saa om Ridderen, Barbara?

(347) Pr: Ak, Sargon, jeg tror ikke paa Platos Politeia³⁵ mer. Men der er vel det, der er større end Tro. Saa vil I bruge mig, gaar jeg med Jer.

(348) Sa: Gaar du med os? Men hvordan?

(349) Pr: Men hvad med din Mor, Sargon?

(350) Sa: Jeg kom for at overtale hende til at flygte. Og nu slaar hendes Kærlighed mig alle Vaaben af Hænde. – Mine Kammerater foragter hende, og jeg gjorde det selv, saalænge jeg kunde glemme, hun var min Mor. Hvor er min unge Mor blevet af? De har feteret hende from og pæn. Jeg saa hende for en Maaned siden staa og vugge paa en Talerstol: smukke Sætninger, kloge Planer, et Mesterværk, som om det gjaldt at komplimenteres mere end at faa en saaret eller saarende Sandhed frem.

(351) Pr: Du gør din Mor Uret. Trods alt er Fru Koltchak en sjælden Kvinde.

(352) Sa: Men med Stof i sig til en endnu langt mere sjælden Kvinde. Hvad er det for noget, at en Arbejderminister lever midt mellem Arbejdsløshed og Krise, Udbytning og Svindel, veltilmode, i Comforts³⁶ og Elskov, foreflet³⁷ af de højeste Klasser?

(353) Pr: Sargon, hvornaar skal det ske, det, du og dine vil! paa hvad Maade? og hvordan kan I bruge mig?

(354) Sa: Vi kan ikke bruge dig, lille Barbara.

(355) Pr: I skal. Jeg vil. Jeg vil. Tror du, jeg har gaaet i 15 Aar og ventet paa det umulige, og saa kommer det endelig og – skulde gaa mig forbi? Er det da ikke min Sargon endnu? er der slet intet tilbage af ham derinde bag Skægget, Socialistredaktionens Sargon³⁸, der snød sig ind i Kongens Park og sad og læste Plato med en lille forvoven Prinsesse – –

(356) Sa: Aah du min Gud! og som kom til den Prinsesse sin Syttenaarsungdoms sidste Aften –

(357) Pr: – og skønt hun bare var 15 Aar – –

(358) Sa: – ja, fordi hun blev ved at putte sig ind til ham, som om hun slet ikke kunde komme ham nær nok –

(359) Pr: – og næste Dag tog den grimme grimme Dreng langt væk fra den stakkels Prinsesse – –

³⁵*Platos Politeia*: Den græske filosof Platon (427-347 f.Kr.) skrev bl.a. flere politiske værker. Ud over ”Politeia” (Staten), hvori bl.a. det etiske spørgsmål ”hvad er retfærdighed?” behandles, skrev han også ”Statsmanden” og ”Lovene”. [BOE & DSD]

³⁶*Comforts*: Oprindeligt fra det oldfranske ”confort” (forstærkning, opmuntring, trøst), som i 1800-tallet kom til Danmark via engelsk, hvorfra det her har både stavemåde og bøjningsform og betegner, hvad der gør livet, i ydre henseende, behageligt eller bekvemt. [ODS]

³⁷*foreflet*: At lefle for. At lefle betyder at opføre sig på en behagesyg eller indsmigrende måde over for nogen. [DDO]

³⁸*Socialistredaktionens Sargon*: Kan være en reference til Thorvald Straunings virke som redaktør af De Samvirkende Fagforbunds blad i 1898. Desuden var Stauning flittig skribent i ”Socialdemokraten” og i ”Samarbejdet”. [DSD]

- (360) Sa: – ud til et Hexegilde saa djævelsk, at han var blevet opslugt, om ikke i Skyttegravsmørket et lille hvidt Pigeansigt under dryssende Kastanieblomster havde straalet for ham – –
- (361) Pr: – og alligevel tog han ikke hjem til det Pigeansigt, da Hexene slap ham, skønt hun for hans Skyld sagde Nej selv til Prinsen, hvem alle smaa Prinsessehjerter lammetaler for.
- (362) Sa: Er det da sandt? har du da virkelig elsket saa trofast? hvor har du kunnet det, Barbara?
- (363) Pr: Fordi jeg jo vidste det inderst inde: Kastaniedrengen er ikke død, Gutten fra Politeia kommer igen. Og se, nu blomstrer Kastanierne atter, og Drengen er kommen, og den halvgamle Prinsesse med den skarpe Tunge og de skiftende Flirter er en Pige paa 15 Aar.
- (364) Sa: Er det Sandhed dette? er det Løgn, at Krigen og alt det andet har været til? er Lykken stadig paa Jorden? Aah, kunde jeg dø fra det hele nu i disse velsignede Arme! men nej, stærk skal din Kærlighed gøre mig, stærk som den er det selv.
- (365) Baron: (*ind.*) Men hvad i Alverden er dette? Ah, Manden – manden med skægget –
- (366) Sa: Og venstre Arm stiv, ja, det er rigtigt, en Souvenir fra Krigen, jo, det er mig. Vil De ikke tage Plads, Hr. Baron? Jeg har noget at sige Dem.
- (367) Ba: Tage Plads? Jeg søger Fru Koltchak. Hvor er Fru Koltchak. Jeg maa uopholdelig –
- (368) Sa: Mor kan være her strax. Saa længe –
- (369) Ba: Siger De Mor? Har Fru Koltchak da andre – ej, nu ser jeg! Fotografiet! men om jeg forstaar!
- (370) Sa: I nogle Aar har jeg levet her i Landet, ukendt, og ernæret mig som Altmuligmand. Landarbejder, Opvasker, arbejdsløs. Og alt imens har jeg snakket med Mennesker, snakket meget med mange. De er jo egentlig ikke lykkelige; og ved De hvorfor? fordi der er 2 Folk i Folket, og det bliver ikke godt, inden det ene af dem er udryddet, for paa anden Maade giver det sig ikke.
- (371) Ba: Og hvad er det for to Folk?
- (372) Sa: Det ene er de jævne Mennesker, som helst af alt vil leve i Fred og passe deres Ting og være glade for Deres Familie; dem holder jeg med; det er dem, der har Ret til Landet.
Det andet Folk er Juristerne, der har sikret sig Monopol paa Retfærdigheden, og Lægerne, der gør godt for Penge, og Præsterne, der har forpagtet den højeste Sandhed om de Ting, der ikke er til, og Grossererne, der lever i Luxus af de fattiges Livsnødvendigheder, og Kunstnerne, der udnævner sig selv til Overmennesker, alt er tilladt, og saa især Politikerne, Rigsdagen, der tilsvindler sig magten ved at holde Folket i standende Borgerkrig.

- (373) Ba: Hr. – Hr. – Hr. Koltchak, ræk mig Deres Haand. Jeg troede oprigtig talt lige strax, at De var en Krigssvækling, brudt ud fra en Nerveklinik. Nu ser jeg, De er en Fremtidens Mand, ganske paa Linie med mig.
- (374) Sa: Ja, det er det vanskelige ved det, at vi to er saa ubehageligt enige, aldenstund De maa være den første, jeg, hvis jeg ikke kan undgaa at skyde, maa have brændt en Kugle gennem Hovedet paa.
- (375) Ba: Jeg? mit Hovede her?
- (376) Sa: Ikke saa meget for Deres Fortid som Agitator³⁹ og Parlamentariker om en Hals, heller ikke saa meget for Deres Millionunderslæb i Statskassen, det, vi foreløbig kun er nogle ganske faa, der ved Besked med –
- (377) Pr: Det ogsaa!
- (378) Ba: Hvad vover De? Ved De, jeg er Baron, har en Ahnerække, hvis Hæderlighed –
- (379) Sa: Men mest fordi De er saaaarvaagen en Chancejæger, at De, saa snart De opdager den nye Tid, styrter til den og springer overskrævs paa den, ikke for at ride den frem til Folkegavn, men blot for selv at sidde højt i Sadlen.
- (380) Pr: Kan De taale, Hr Baron, kan De taale at faa Deres Sjæl at se?
- (381) Ba: Og De vil være bekendt, Prinsesse, at staa og gotte Dem over, at denne syge Muldvarp, der højst duer til at rode i Sammensværgelsers underjordiske Gange, prøver at spytte paa mig. Latterlig gør De Dem ved at være saa dum at tro, at denne Stakkel skulde kunne byde og herske. ”Hvis jeg ikke kan undgaa at skyde!”!! ha-haha! ser De da ikke, at en Jerntid som vor ingen Brug har for en Krøbling, hæmmet af Minder og Sentimentalitet. Han bider jo Negle. End ikke til at holde sine Fingre af Munden har han Viljekraft nok.
- (382) Pr: Hvad siger han? Sargon, rank dig dog op! giv ham Svar!
- (383) Ba: Se ikke paa *ham*! Prinsesse Barbara, se paa mig og begrib, at kun den, der er skruppelløs stærk, formaar at samle et Folks Vilje i Tro og til Daad.
- (384) Pr: Svar ham dog. Jeg kan ikke taale – – Svar ham dog, Sargon.
- (385) Sa: Ikke med Ord. Det Parti, jeg tilhører, tror ikke paa Ordet. Vi handler blot. (*Vil gaa.*)
- (386) Ba: (*Fru Koltchak ind*) Fru Koltchak! Fru Koltchak! endelig Hvad vil De saa? Det er yderste Frist:
- (387) Fru K: Ser I da ikke –?
- (388) Pr: Hvad er der?
- (389) Ba: Et Brandskær?
- (390) Sa: Hvad brænder, hvad brænder, hvor?
- (391) Fru K: Domkirken – Teatret – Rigsdagen – hele Pladsen i Luer.

³⁹*Agitator*: Det at søge at påvirke personer eller større kredse ved overtalelse og ophidsning. [ODS]

- (392) Ba: Sprøjterne! lad os slukke! lad mig! Nu gælder det mig eller intet. (*ud.*)
- (393) Sa: Har de gjort det? inden det aftalte Tegn?
- (394) Fru K: Aftalt? Hvem aftaler Tegn med Forbrydere?
- (395) Sa: Ja, Mor, Rigsdagens Brand⁴⁰ er Signalet. Det er mine Folk, der lader det Teater gaa op i Røg.
- (396) Pr: Sargon, jeg følger – jeg følger dig.
- (397) Sa: Brænd Sprøjterne ogsaa, brænd hele Riget! om vi saa kan bygge et nyt! (*ud.*)

3. Akt: III

I Ministerpræsidiets.

- (398) Fru Koltchak: (*ved Tilf.*) Politipræsidenten. Det er mig. Ingen af de arresterede har endnu aflagt Tilståelse? Javel, de er alle uskyldige, ja. Og Møderne ud over Byen har endnu ikke kostet et Menneskeliv? Godt. Nej, nej, lad dem sige om mig, hvad de vil. Det er jo ligegyldigt. Blot ikke – Ja, Processionerne samler sig om hende. Hvor mange Betjente raader vi over her? Godt. De er kun bevæbnet med Stave? De er helt viss paa, at ikke een har Vaaben paa sig? Ogsaa godt. Hvadbehar? Det har jeg jo afslaaet, De faar ikke en eneste Militær. – Tak.
Eustache, er Ministrene samlede?
- (399) Eustache: De er alle derinde, Frue.
- (400) Fru K: Og hans Majestæt?
- (401) E: Er undervejs.
- (402) Fru K: (*ved Tilf.*) Branddirektionen. Det er mig. Er alt i Orden? Alt hvad vi ejer af Sprøjter stillet op om Pladsen? Vandtilførslen i Orden? Slangerne dækkede? Paa Ordre fra Politipræsidenten sætter De Straalerne lige mod Mængden for fuld Kraft. – Tak.
Aah, denne svedne Lugt over Byen! til at miste Forstanden over.
- (403) Eustache: Jeg synes, her lugter som i Smedien i gamle Dage.
- (404) Fru K: Vaas! Det var Arbejdets hellige Ild. Dette er Lugt efter Mordbrand. Hvad er der nu med Lyset, Eustache?
- (405) Eustache: Jeg tænker, det er Strømmen, der slipper op. Generalstrejken, Frue.
- (406) Fru K: Skaf os Stearinlys herind. Og Fakler. (*Ved Tilf.*) Forligsinstitutionen. Det er mig. Hvad har De at melde? Er det sandt? Gud være lovet! Gud være – ! Tak.

⁴⁰*Rigsdagens Brand*: Reference til en påsat brand, der om aftenen den 27. februar 1933 hærgede rigsdagsbygningen i Berlin. En nederlandsk anarkist ved navn Marinus van der Lubbe blev anholdt ved Rigsdagen og senere dømt og henrettet for ildspåsættelsen. Rigsdagens brand indvarslede tolv års nazistisk styre. [DSD]

Socialdemokraten.

Det er mig. Løbesedler ud over hele Byen: Ministerchefens Forhandlinger i Eftermiddag har baaret Frugt: Generalstrejken afblæst.

Nej, visst ikke nej. Her staar allerede Tusinder paa Pladsen. Men Brodden er dog taget af det nu. Ja, Gud være lovet. – Tak.

Hvad er det for en Maskeradedragt, De optræder i?

(407) Pr: (*ind*) Den klæder mig. Ikke?

(408) Fru K: Har jeg ikke Sans for i Øjeblikket. Hvor er min Søn? hvor har han opholdt sig siden Branden i Aftes? hvorfor har jeg ikke kunnet opnaa Forbindelse med ham? Svar mig! for De ved vel mere om ham end jeg.

(409) Pr: Jeg har Bud til Dem fra ham, Fru Koltchak.

(410) Fru K: Jeg hører.

(411) Pr: Han vil indfinde sig her i Aften.

(412) Fru K: Kan tænke det.

(413) Pr: Og forelægge Dem de Krav, han har ladet opslaa over hele Byen i Eftermiddag.

(414) Fru K: Hvad skal det betyde? Servor underskriver han sig. Betyder det ikke Slave?

(415) Pr: Det var den Soldats Navn, han forvexledes med. Under det Navn kender Kammeraterne ham.

(416) Fru K: Hvad skal det betyde, spørger jeg, at min Søn i Stedet for at tale med mig, maner Byen til Oprør mod mig?

(417) Pr: Fru Koltchak, Talers og Forhandlingers Tid er forbi. Nu gælder det –.

(418) Eustache: Hans Majestæt.

(419) Pr: Vær god ved Far, saa vidt det er Dem muligt, Fru Koltchak. Han er sat ganske ud af Balance.

(420) Kongen: (*ind*) Deres Excellence, hvorlænge vil dette vare?

(421) Fru K: Kan endnu ikke siges, Drs. Maj⁴¹.

(422) Kongen: Ja, for jeg mener – Kl. halvelleve – hende, den lille Brunette fra Operaen, hende, hvad hedder hun nu, Annelotte, nej, Adelaide – altsaa halvelleve. Hjælp! hvem der? jeg har ikke gjort noget, jeg er uansvarlig. Aah, lille Barbara, bare dig! Der er vel ingen Fare heroppe? for saa –

(423) Pr: Hvad har du der? giv mig den!

---

⁴¹Drs. Maj.: Kongen i skuespillet kan være modelleret over Kong Christian d. 7. (1749-1808), som var konge i perioden 1766-1808. Pga. åbenbar sindssyge regerede han reelt kun frem til 1769, hvorefter div. rådgivere og embedsmænd (bl.a. Struensee) tog over. Kongen i skuespillet er dog mere sandsynligt blot en "figurtype" hos Munk i lighed med kongerne i skuespillene "Operationen" (1919) eller "Kardinalen og Kongen" (1929), hvor kongen repræsenterer landet i dets historiske dimension, mens statsministeren eller kansleren udøver magten for en vis periode. [DK]

- (424) Kongen: Ne ne ne ne. Saa uforsigtig er jeg skam ikke. 6 skarpe Skud, 6 skarpe livsalige Skud. – De har vel Betjentene ordentligt spækkede med Vaaben, Drs. Exc.?
- (425) Fru K: Jeg holder en Tale til Folket, Kong Hendrik. Jeg tror paa Aand og ikke paa Vold. (*Gaar fra ham ind til Ministrene*)
- (426) Kongen: Meget fornuftigt! meget prisværdigt!
Gud ved, hvad hun saa vil med Betjentene! (*Gaar til Side.*)
- (427) Pr: Sargon! Sargon!
- (428) Sargon: (*ind*) Hvad siger Mor? hvad vil hun?
- (429) Pr: Hvad vil hun? det er os, der maa ville. Ser du de Tusinder dernede. Det stemmer mig for Brystet. Det er mit Livs største Øjeblik. Endelig sker der noget. Og jeg er midt i det. Sargon, i Aften tror jeg. Det skal lykkes, for mig og dig, du, Folkelykken – Drømmen – Politeia!
- (430) Sa: Kære, kære, at du er stærk, nu jeg er svag og forknytt.
- (431) Pr: Forknytt! Jeg vil ikke høre det dér, jeg vil ikke se dig saadan. Jeg kan ikke elske dig, naar du ikke vil være en Mand.
- (432) Sa: Det er mine Venner, mine gode Kammerater! jeg ved det saa godt, vor Sag er større end Liv og Førlighed. Og alligevel – Skrig og Blod gennem Gaderne – de Folk, man kender og holder af!
- (433) Fru Koltchak: (*ind*) Hvad er det saa, du vil af mig, min Søn?
- (434) Sargon: Mor, din Ungdoms Maal var et Rige uden Fattigdom, uden Klasseforskel, uden Uret og Løgn. Du er gaaet i staa i dit Arbejde, Mor. Folket elsker dig, men har ikke Tillid til dine Kræfter mer; derfor –
- (435) Fru K: Folket taler igennem sin Repræsentation paa Tinget; jeg har intet Mistillids-votum modtaget der.
- (436) Sa: Ingen Rigsdags Kneb og Forhaling er faar Lov at hindre os. Maaske er ogsaa Folket vildledt og ved ikke, hvad det bør ville. Saa staar jeg da her i Rerfærdighedens Navn og kræver din Afgang, saa en Ungdom, der ser med nyt Sind og handler med ubundne Hænder –
- (437) Fru K: Og hvormed vil du bevæge mig til at forraade hele mit Livs Kamp paa Demokratiets Grund? Mit Spørgsmaal betyder: dine Folk dernede, har de Vaaben paa sig?
- (438) Sa: Om de har –?
- (439) Fru K: Haa, han tror, jeg er bange. Aldrig har jeg kendt til Angst for min egen Skyld. – Har de Vaaben paa sig?
- (440) Sa: Jeg nægter at svare.
- (441) Fru K: Det er mig Svar nok. Det betyder, at du, min Søn, kommer til mig, Landets Regering efter Folkets Ønske, som en Oprørsstifter og Volds –

- (442) Sa: Jeg kommer, fordi jeg er drevet af Menneskers Nød. har jeg ikke i disse Aar set Husmænd spekuleret sig gale eller klynget sig op til sidst, fordi de ikke saa Udvej til at beholde den usle Jordlod, der gav dem Pjalter og Sulteføde til Kone og Børn? set Byarbejdere traske sig paa Gader og Trappegange ind i Sløvsind, ind i Forbrydersind, fordi ingen havde en Times Arbejde at stikke i deres tomme Hænder?
- (443) Fru K: Kan jeg for, at Menneskeslægten en Dag blev Sindssyg og slap Helvede løs over Jorden?
- (444) Sa: Du kan for, du ikke selv blev sindssyg og sprang i Desperation ud i det sidste Forsøg: at tage alt fra alle for dernæst fra Rigets Skatkammer at holde alt i Gang.
- (445) Fru K: Har jeg ikke taget og taget, presset Koens Yver, saa haardt jeg turde, naar jeg dog ikke vilde malke Blod? Er det saa ringe, det jeg har naaet, selv om endnu meget staar tilbage? Herre i eget Hus er Folket, med Lighed for Loven, en ubestikkelig Embedsmand, fri Adgang til Sygehjælp, Understøttelser, Oplysning, en Arbejderstand, agtet, ordentlig klædt, i smukke Huse, aldrig i Mangel for dagligt Brød. Og hvad har det kostet mig? 3 gange er jeg smidt i Fængsel, Aar efter Aar tilsvinet i Blade og Teatre; hæs har jeg skreget mig paa Møder; og om Natten brændte mine søvnløse Øjne deres Syner ned i Feberartikler paa Socialdemokratens Papir.
- (446) Sa: Ja, der var engang.
- (447) Fru K: Selv efter Krigen har jeg som Minister oplevet, at de spyttede paa mig paa Gaden, Sønner af de Forældre, jeg havde skaffet menneskeværdige Kaar. Og nu, da jeg troede – nu oplever jeg, at min Søn vender tilbage fra Dødsriget for at styrte mit Livsværk. Giver vi da vore Børn Livet, for at de engang skal staa op og dræbe os? Men det skal ikke ske. To Børn er voxet under mit Hjerte, du og mit Folks Frihed; jeg elsker jer begge lige; men hvis du vover at gøre din Søster ondt, Dreng, slaar jeg dig ned.
- (448) Sa: Frihed! Nævn ikke det Ord! dit Værk er et Folk af Slaver, som piskes af Kævl og Begær og fodres med Almisser.
- (449) Fru K: Du ikke blot dræber mig, du kaster ogsaa min Grav til og forretter din Nødtørft paa Jorden over mit Lig.
- (450) Pr: Fru Koltchak, besind Dem, saml Dem!
- (451) Sa: Mor! Mor! jeg taaler det ikke, mit Hoved taaler det ikke.
- (452) Fru K: Tror du, jeg taaler det? Jeg rejser mig op af Graven imod dig: forbandet den Dag, da jeg ikke fulgte den Uslings Raad, jeg har avlet dig med, og lod dig skære ud af min Bug! forbandet den Dag, jeg fødte dig! og forbandet den Dag ved Fronten, der lemlæsted dig til Legem og Sjæl, men ikke tog Livet fra dig. Til Side! jeg vil tale til Folket selv, raabe min Jammer ud over det, og er de endnu ikke forvandlet til Dyr, vil de forstaa mig og bøje sig.
- (453) Pr: Fru Koltchak, De kan ikke vise Dem saadan! De maa først –
- (454) Sa: Nej, du faar ikke Lov til at tale.

(455) Fru K: Ingen spørger jeg om Lov.

(456) Sa: Det er mig, der skal tale nu.

(457) Kongen: Men Deres Excellence kan ikke tale 3 ad Gangen. Der er 1 godt i Gang.

(458) Sargon: Hvem taler derude?

(459) Prinsessen: Ham?

(460) Baronen: (*er entret op paa Altanen*) Kammerater, giv mig Lov til, mens vor Kammerat forhandler derinde med de faldende Ministre, at raabe et Ord ud til jer. Hvem er den Mand, spørger I? Ja, jeg var Fru Koltchaks Udenrigsminister. (*Fy, fy, fy.*) Hør mig, Kammerater, jeg siger: jeg var. Indtil jeg fik nok. (*Det er Excellencen! ned med ham! ned med Excellencen!*) Kald mig ikke Excellence, kald mig Baronen! (*Latter*) jeg har et Baroni i Maanen⁴², det er hele min Ejendom. (*Bravo!*) Kammerater, der blev mig for lummert i Kabinettet. Jeg hørte den nye Tids Klokker ringe, men de andre skød Skodderne for; saa brød jeg ud. Nu staar jeg hos Jer. (*Han er en Forræder! ned med ham!*) Længe har jeg talt jer Sag mod de andre; ingen har hørt mig. Saa slut med at tale! til Handling nu! Der staar i Biblen: (*ja, skidt med det!*) Ikke skidt med det! for Biblen er Sandheden. (*En anden Stemme: Det er hørt. Modsigelser og Klammeri.*) Der staar skrevet: Der er en Tid til at elske og en Tid til at hade⁴³.

Kammerater, nu er det Tid til at hade. Jeg anklager Fortidens Folk, der har ført os til nu. Forraadt os har I. Hvad skrøned⁴⁴ I os for om et Broderskab, som om ikke vi først og fremmest er Sønner og Døtre af denne Jord, der har drukket vore Mødres Taarer, vore Fædres Sved? Kvinden gjorde I enten overkønnet eller kønsløs. Folket var jer blot en Masse til at ælte sig levebrød af. Nævn mig en Ting, der var jer hellig. Intet forstod I af Moderen, intet af Folket, intet af Gud. Men et forstod I: bag Kævlets Maske at holde sammen, berige jer selv, mens I drev Landet ud mod Fallitten, et forstod I: at lyve og svindle. (*Bravo! bravo! hørt!*) Hvad var jer økonomiske Politik? At stjæle hvor der var en Smule endnu, og smide Pengene ud til Understøttelser, der ikke battede til andet end til Demoralisering. Vi har Ret til Livet; hvad skal vi med Almisser? (*Bravo*) Alle Sejrens Resultater fra Verdenskrigen har I forspildt. Kammerater, forbandet være Krigen! (*Hørt*) atter siger jeg: tvefold forbandet være Krigen! Jeg, Udenrigsministeren, betror jer en Hemmelighed, vor Arvefjende ruster, maaske gaar han over Grænsen i Morgen for at hævne den blodige Sande⁴⁵, I, Kammerater, sidste Gang stak ham ud. Er vi rede til at møde ham? svar mig, Ministre! I tier! Saa skal jeg svare for Jer. Ved I, hvordan der ser ud i det Land, I har styret Rigets Forsvar uden Vaaben, Landbruget uden Penge, Arbejderne

⁴²*Maanen*: Jf. det franske udtryk "kejseren i månen", der bruges som betegnelse for en ikke eksisterende person. [ODS]

⁴³*Der er en Tid til at elske og en Tid til at hade*: Reference til Bibelen: GT: Præd. 3,8: "En tid til at elske, en tid til at hade. En tid til krig, en tid til fred."

⁴⁴*skrøned*: Betyder at digte eller fortælle skrøner, at lyve. [ODS]

⁴⁵*den blodige Sande*: "Sande" er et geologisk eller dialektalt udtryk for en strækning af sandet jord. Her bruges ordet dog overført som billede på krigens ødelæggende resultater. [ODS]

uden Arbejde, Folket uden Samling, uden Tro paa sig selv (*Bravo! Ja! Det er hørt!*) Der ymtes om Millionunderslæb hos de Herrer af de gyldne Diæter. Jeg siger, den Sag maa undersøges! stil os den Skyldige op. Men det hele er raaddent, de er alle skyldige; jeg siger: paa Gaden med dem! jeg siger: til Fængslerne med dem! (*Ja! rigtigt! hørt! hørt! før os! før os, Baron!*)

(461) Kongen: Hs. Excellence taler meget dygtigt i Dag.

(462) Sargon: Er det det Folk, jeg kender?

(463) Prinsessen: Hvorfor sidder I med foldede Hænder?

(464) Baronen: (*udenfor*) Saml dig, mit Folk! ryst Lænkerne af dig! til Frihedskamp op! (*Ja ja, men før os da! hvor skal vi gaa hen? hvad vil du med os.*) Vi skal gaa – skal gaa fremad imod – med Enhedsfront frem imod – – ja, ja, mod ham, Kammerater, der er Svampen i vort Gulv? Thi hvad er dybest set vor Ulykke? Er det vor erotomane⁴⁶ Landsfader og hans krigsgale Frøken Prinsesse? er det vor højfornemme Fru Minister, engang en Folkets Datter, nu Hoflakaj i Luxus og med Elskergaleri? (*Ja, ja, det er hørt, frem mod dem!*) ja, ogsaa dem! men først og sidst er det Nationens Snyltedy, de fædrelandsløse, Internationalismens Kapitalpak, frem mod Jøderne, frem mod Bankerne, frem!

(465) Fru K: Her maa Grænsen være.

(466) Sargon: Mor! hvad vil du?

(467) Kongen: Hjælp! hjælp! (*Hun vrister Revolveren af hans Haand.*)

(468) Sargon: Skyd ikke!

(469) Prinsessen: Rigtigt! engang til! De ramte ham ikke. Prøv engang til!

(470) Fru K: Jeg kan ikke.

(471) Sargon: Hvorfor skød du, Menneske. (*ud*) Kammerater! hør mig, Kammerater!

(472) Prinsessen: Giv mig Revolveren! saa lad mig prøve! (*ud.*)

(473) Fru K: Mit Folk! mit Folk! (*ud.*)

(474) Kongen: (*ser bag et Gardin paa Virvaret. Skrig og Skud høres*) Nej, ja, men det er jo virkelig morsomt. Næsten som naar de lukker i Tivoli. (*Tager Dansetrin.*) Bare ikke Klokken er for mange. Nej, det maa godt være noget endnu.

(475) Baronen: (*ind*) Deres Majestæt!

(476) Kongen: Deres Excellence!

(477) Ba: En angenehm⁴⁷ Forestilling.

(478) Kongen: Virkelig interessant. Maa jeg paa Kronens Vegne udtale mine bedste Komplimenter.

⁴⁶erotomane: Kommer af "erotomani" (af det græske "eros" - kærlighed, og "mani" - galskab) og betegner en forøget eller overdreven seksuel lyst. [DSD]

⁴⁷angenehm: Tysk, staves "angenem" på dansk, betyder "behagelig" eller "glædelig". [ODS]

- (479) Ba: Jeg har er Par Dokumenter her. Hvis Drs. Maj. vil underskrive paa det sædvanlige Sted.
- (480) Kongen: Saa maa jeg først have Beriderne⁴⁸ paa.
- (481) Baronen: Det behøver De ikke.
- (482) Kongen: Saa kan jeg ikke se at læse.
- (483) Baronen: Gør ikke Spor. Blot De skriver! Der! Og saa det andet!
- (484) Fru Koltchak: (*ind.*) Hvad sker der her?
- (485) Baronen: Skriv dog for Fanden, Menneske. Mens jeg holder Furien⁴⁹ fast.
- (486) Kongen: Saa vil jeg slet ikke skrive, naar De taler paa den Maade til mig. – Slaar en Mand af mit Folk en Dame? (*Springer paa ham.*)
- (487) Baronen: Slip mig! væk med Jer. Jeg klarer mig vel med dether. (*ud*)
- (488) Sargon: (*ind*) Mor, hvad gør vi? Jeg har ingen Magt over dem. Ingen hører, paa mig.
- (489) Fru K: Efter ham der! Dokumentet!
- (490) Sargon: Hvad er det for et?
- (491) Fru K: Det ved jeg ikke. Men faa det fra ham. (*Skubber Sargon ud.*) Drs. Maj., er der noget galt?
- (492) Kongen: Saa sindssygt de skriger derude.
- (493) Fru K: Sæt Dem i Stolen.
- (494) Kongen: I en Dames Nærværelse? *nej* – Hvor er det, jeg har Ordet sindssyg fra? Oho, det kaldte vist Barbara mig engang.
- (495) Fru K: Eustache! Eustache!
- (496) Kongen: Men er jeg sindssyg, saa passer jeg jo egentlig til Folket, ikke sandt?
- (497) Fru K: Eustache, Kongen er syg. Skaf Vand! – Majestæt, vil De ikke sidde?
- (498) Kongen: Ne ne, jeg staar.
- (499) Eustache: (*ind*) Vi har ikke Vand. Generalstrejken. Men vi prøver at skaffe.
- (500) Fru K: Tag dig af Kongen.
- (501) Eustache: Her er Vin. Kan Majestæten drikke af Flasken? Prøv engang.
- (502) Kongen: (*stille.*) Dette Folk har jeg elsket meget (*Med et fint, ædelt, sygt Smil.*) Dets Kvinder mest.
- (503) Fru K: (*ordner sig efter Haandgemænget*) Har Kongen det bedre?
- (504) Eustache: Ja, Frue. Kongen er død.

⁴⁸*Beriderne*: Beride: ”ride på en hest, afrette til ridedyr, tilride”. Ordet må her forstås i en overført forstand som briller - jf. at brillerne rider på næsen. [ODS]

⁴⁹*Furien*: Ifølge den romerske mytologi er en furie en ond ånd i kvindeskikkelse hørende hjemme i dødsriget. Furier kaldes også hævn gudinder. [ODS & DSD]

- (505) Fru K: Det er ikke muligt. Det kan ikke passe. Det maa ikke være. (*Ruder knuses. Brandskær flammer op.*) Svigter selv denne pilraadne Støtte mig!
Kongen er ikke død, Eustache. Han er farligt syg. Bær ham ind i det inderste Kammer og bliv selv ved ham, saa ingen forstyrrer ham.
(*Ved Tlf.*) Politipræsidenten.
Det er mig. De kender min Stemme. Ja, det er mig. Kald – kald Militæret til Hjælp. Enhver, der stiller sig i Vejen for Ordenens Opretholdelse, maa fjernes. Forstaar De mig? Det betyder: skyd Mennesker ned! skyd Mennesker ned! Efter min Befaling. I Kongens Navn.

4. Akt: IV

Slottet

- (506) Baronen: (*ind*) Drs. Maj. har ønsket at tale med mig?
- (507) Dronning Barbara: Ja, Hr. Kansler.
- (508) Kansleren: Maa jeg strax sige, at drejer det sig om de to til i Formiddag berammede Henrettelser, er samtalen unyttig.
- (509) Dronningen: Hr. Kansler, iflg. Grundloven er det min Ret at benaade Dødsdømte.
- (510) Ka: Den Grundlov, Drs. Maj. tænker paa, er midlertidig sat ud af Kraft, for de første Par Hundrede Aar. For Tiden er Grundloven mig.
- (511) Dr: Og i denne Grundlov er der ingen saadan Paragraf, der giver Statsoverhovedet Ret til at benaade.
- (512) Ka: Aah jo. Men for at denne Paragraf skal kunne paaberaabes, maa der være en Grund. Nogen saadan er ikke at skimte. Hvad angaar den ene af de Dødsdømte, Kvinden, den gamle, da har hun i et Decennium⁵⁰ misregeret Landet, saa det stod paa Afgrundens Rand, da der endelig blev grebet ind; og hun har sandelig nydt det gode i sin Tid. For den andens Vedkommende, den unge Mands, har han i vor Hovedstad foranstaltet et Mytteri; der kostede vort Folk over 200 Dødsofre.
- (513) Dr: Og den krig, De – maaske inden Aften – kaster os ud i, hvad vil den koste os?
- (514) Ka: Jeg beklager, Statsoverhovedet ikke kan skelne mellem en Forbrydelse og en Heltedaa.
- (515) Dr: Og om det nu ikke var blevet Dem, der havde sejret i Gadekampene?
- (516) Ka: Det blev mig, takket være Deres høje hensovende Fars aldrig svigtende Instinkt for Folkets Vel, det, der fik ham til som sidste Regeringshandling at lægge Militæret

⁵⁰*Decennium*: Latinsk ord for årti: ”decem” (ti) og ”annus” (år). [ODS]

ind under mig. Det blev mig, Majestæt, og det er min Styrke paa denne min Post, at jeg er viss paa, Himlen har sat mig der.

(517) Dr: Findes der – findes der ikke – ikke nogen eneste Betingelse, som – som Kansleren kunne tænke sig at stille for at – at skænke dem Livet?

(518) Ka: Det er mig virkelig en overraskende, en levende Glæde at høre Deres Majestæt spørge mig saadan. Men selve Spørgsmaalet, min Dronning, aabner jo for en Udsigt, det maaske saa vil være muligt at naa frem til uden Imødekommen af nogen særlig Betingelse.

(519) Dr: Nej, nu maa jeg min Sandten da le; den folkelige Tone har ikke helt faaet Dem til at glemme Diplomatsproget: ”– aabner for en Udsigt som –” Aah, naa saadan! Nej. Det tror jeg at kunne love Dem aldrig vil ske.

(520) Ka: Drs. Maj. har mange vrang Forestillinger om Drs. Maj.’s Kansler. Hvad er jeg? en Eventyrer, en Digter, ét Skuespillertalent! Allerede det er jo meget. Men jeg er jo mere end det. Jeg begyndte min Karriere med et Baroni i Maanen; det er i en demokratisk Tid en uheldig Startplads for at drive det til noget her paa Jorden. Men Gud glemmer ingen. I Tilgift fik jeg en Vilje. Og den, der har den stærkeste Vilje, har Retten til at regere.

(521) Dr: Retten?

(522) Ka: Retten og Pligten, ja, til at tage Kommandoen i en Tid, der ikke ved, hvad den selv vil og gaar til Grunde i sin Experimenteren med alt. De selv, Dronning Barbara, hvem vil De selv helst skal regere: en Skurk, der duer til det, eller en Hæderlighed, der er umulig? De svarer mig: en hæderlig Mand, der er dygtig. Vel, det glæder jeg mig til at opleve engang i Himlen.

(523) Dr: Regner De med, at *De* har en Chance for det?

(524) Ka: Min Dronning, jeg har endnu ikke oplevet noget, der har bevist mig, jeg er ringere end en viss navnkundig Fortidens Hr. Bonaparte⁵¹. I Løbet af faa Uger har jeg bibragt dette splittede og modløse Folk Ensrettethed og flammende Begejstring. En sejrrig Krig kan give mig Førerstillingen i Verden. Imens gror Planerne herinde. Fra et ensrettet Europa, et ungt og stærkt og lydigt, gaar jeg med mine Bataljoner ned gennem Asien, Afrika, Amerika. Lille er Jorden blevet; den Alexander⁵², der kommer efter mig, maa gaa paa Togt blandt Stjernerne.

(525) Dr: De maa tilgive mig mange Gange, Hr. Kansler, men mine Tanker er ved Cellerne nu. Ved de to derovre, at – at hvad der skal gøres med dem i Dag?

(526) Ka: Ikke endnu. Men vi er ved at gøre en Præst i Stand.

---

⁵¹*Hr. Bonaparte*: Napoleon Bonaparte blev fransk general, konsul og endelig kejser som Napoleon 1. (1804-1814/15). Napolens store revolutionære indsats bl.a. inden for militærstrategi, organisation og træning samt almindelig uddannelse og civilret har gjort hans navn til et af de mest omtalte og højest besungne i den vestlige historieskrivning. [DSD & BOE]

⁵²*Alexander*: Alexander 3. den Store (356-323 f.Kr.), konge af Makedonien fra 336 f.Kr, erobrer af Perserriket 334-325 og konge af Asien fra 331 f.Kr. Alexanders hurtige erobring af henvend halvdelen af den da kendte verden har skaffet ham en fremtrædende plads både i verdenshistorien og i verdenslitteraturen - ikke mindst fordi han kun nåede at blive 33 år. [DSD]

- (527) Dr: Kunde det – kunde det tillades mig, Hr. Kansler –
- (528) Ka: Nej, ikke Besøg. Det skaber Røre og Rørelse hos Folket.
- (529) Dr: Hvis vi nu bad dem komme – lod dem føre herop, kunde det saa tillades mig at meddele dem Dommen?
- (530) Ka: Ikke gerne. Hvad skal det nu til? Det er ikke godt for noget eller nogen; mindst Dem selv.
- (531) Dr: Men det *vil* jeg. Forstaar De?
- (532) Ka: Som Drs. Maj. befaler. Saa giver jeg 5 Minutter med ham og 3 med hende.
- (533) Dr: Og 5 sammen med dem begge.
- (534) Ka: Lad gaa. Men dette paa 1 Betingelse: at naar mine første Tropper marcherer Kl. 10, vil De staa sammen med mig ved Vinduet.
- (535) Dr: Det kan jeg opfylde.
- (536) Ka: Tak. (*ud.*)
- (537) Eustache: (*ind*) Hvad sagde han saa, Majestæt?
- (538) Dronningen: (*tier*)
- (539) Eustache: Naa ja. Ja, det kan jeg tænke. Jeg har skudt en Raabuk engang, Majestæt, i over 700 m Afstand.
Riflen er rusten, ja, men – jeg har den endnu.
- (540) Dronningen: (*tier*)
- (541) Eustache: Den kan ramme endnu. (*ud.*)
- (542) Dronningen: Dette er meget svært.
Hvad var det, Mor lærte mig, da jeg var 5 aar? At man kunde bede. – Bare man havde et Billede, et Kors eller saadan noget! Men her er jo ingenting.
Saa maa jeg prøve uden.
Kære Jomfru Maria, du, som ogsaa led meget og maatte se det kæreste, du havde, uskyldig gaa ind til Døden – – Aah, hvad kan det hjælpe at bede til hende? hun var jo lige saa ulykkelig og hjælpeløs som jeg. Men vi maa have Sol herind og Blomster omkring os; smukt skal her være.
Og saa vil jeg sætte mig hen og øve mig i at se munter ud.
Kom.
- (543) Sargon: (*ind*) Barbara!
- (544) Dronningen: Kære – aah fy, de Haandjern! hvor vover de?
- (545) Sa: Ja, de pynter jo ikke. Men værre er det med Tremmerne. De er onde at glo paa. Jeg troede, da jeg blev kaldt ud, om jeg ikke vel blev fri i Dag.
- (546) Dr: Det tænker jeg næsten.
- (547) Sa: Hvad tænker du?
- (548) Dr: At I bliver fri i Dag.

- (549) Sa: Er Mor ogsaa i Fængsel? bliver hun ogsaa fri nu?
- (550) Dr: Jeg tror, I faar Lov at følges ad ind i Friheden.
- (551) Sa: Hvorfor siger du "ind"? Friheden er altid ud, ud, hvor Blomster aabner sig for Solen og Fugle bygger Rede og Smaabørn pjasker i Vand. Ved du, hvad jeg har siddet bag Stængerne og fundet ud af, vi saa skal, du og Mor og jeg?
- (552) Pr: Han er os for stærk, Sargon.
- (553) Sa: Han? hvem? aah ham! Tror du, jeg tænker paa ham mer? Nej, lad det være, alt det med Systemer og Politik, det fordærver jo bare – nej, en ny Aand ind i Menne-skene, det er det, vi skal arbejde for at faa, og det kan vi kun ved at være stille og hjælpsomme, aldrig selv hade, men møde ondt med Venlighed og Glemsomhed.
- (554) Dr: En ny Aand – det er visst en lang Vej, Sargon.
- (555) Sa: Aand og Evighed holder Hinanden i Haanden, du, saa hvad gør det, om vi skal arbejde paa et Par Tusind Aars Sigt. Det ser først pinegalt ud for Menneskene, hvis der ikke mer er nogen, der vil gaa Godhedens Ærinde.
- (556) Dr: Aah, Sargon, du har ikke haft godt af Fængslet. Det kan jeg høre nu. Men det har vel ingen.
- (557) Sa: Jo, det har jeg netop. Du synes, jeg er blevet ringere, men –
- (558) Dr: Nej, nej, nej. Men nu vil vi have et Glas Vin, Sargon, og være rigtig glade.
- (559) Sa: Jeg drikker jo ikke –
- (560) Dr: Jo, du gør. Denne Gang gør du, denne ene Gang.
- (561) Sa: Lad nu Bomben springe, Barbara. For du har jo Nøglen til Jernene, ikke. Jo, og saa vil vi følges ad til Wittersdorph og sige ham Tak for Friheden. Det skal være vort første Skridt paa den nye Vej.
- (562) Dr: jeg har ikke Nøglen endnu, Sargon. Men se nu Vinen! saa venlig og stærk den luer. Kom jeg skal holde dig den til Munden.
- (563) Sa: Lige som Mor, da jeg var for lille til selv at Drikke. Skaal, Barbara! klink med mig paa, at jeg maa leve rigtig saa mange Aar – ved du hvorfor?
- (564) Dr: Fordi du holder af Mennesker og gerne vil være god ved dem.
- (565) Sa: Fordi jeg holder af dig – for at gengælde lidt af din dejlige Kærlighed til mig. Bøj dig lidt ned du kære, saa kan jeg nok naa at stryge dit Haar; det dufter af Nat og af Vaar. For den fineste Vin paa Jorden er jo Kvinden, trofast i Kærlighed.
- (566) Dr: Altid dig, Kastaniedreng, aldrig andre end dig.
- (567) Fru Koltchak: (*ind*) Skal jeg se Jer to endnu engang, se jer saa skønne og lykkelige. Det er ret, Sargon, det gør mig stolt af dig; saa er dog mit Blod i dig trods alt.
- (568) Sa: Hvad skal det sige?
- (569) Dr: Fru Koltchak, Sargon ved ikke – –
- (570) Sa: Hvad ved jeg ikke? Nej, det kan ikke være. Det kan han ikke. Det vil jeg ikke. Det –

- (571) Fru K: Sargon, du har været i Skyttegravene.
- (572) Sa: Der var jeg ikke bange – ikke til sidst. Der lærte jeg det. Men nu – bagbunden op mod en Mur – – jeg sprænger de Haandjern –
- (573) Dro: Stille! de lurere ved alle Døre, med Hanerne spændt. Sargon, Sargon, om jeg nu følger dig? (*Viser Revolveren.*)
- (574) Fru K: Barn! Barn! saa højt elsker du ikke
- (575) Sa: I Døden kan ingen følges. Haa, det var den Frihed, du talte om. Men det vil jeg ikke, ikke skilles fra alt det, jeg elsker – den Gerning, jeg har at løfte, Livet, jer to, jeg holder saa meget af – det vil jeg ikke, saa flygter jeg før. (*ud. Der høres Kamp, at han skriger, at han knebles; Dronningen løber hen til Døren, standser raadvild, vender om.*)
- (576) Fru K: (*tager hende ind til sig*) Rolig, lille Pige, rolig!
- (577) Dr: Jeg kan ikke, kan ikke.
- (578) Fru K: Stille! stille! han dør jo bare; det er dog den smukkeste maade at miste den, som man elsker, paa. – Nej, lad være; den skal De aldrig bruge; det er bare ormstukne Sjæle, der tyr til den Medicin. (*Døren aabnes langsomt*) Jeg kommer, Godtfolk, jeg kommer. Har det saa megen Hast? Døden plejer sgu ikke at rende fra En.
- (579) Dr: Fru Koltchak, De, som aldrig var raadvild, find paa noget, saa vi kan redde hans Liv. Mit Hjerte sprænges, mit Hjerte –
- (580) Fru K: Sig mig en helt anden Ting, Dronning Barbara, vil han Krigen endnu?
- (581) Dr: Krigen?
- (582) Fru K: Ja, for saa maa jeg snakke med ham; saa faar de *slæbe* mig væk, hvis de vil. Den Krig skal han ikke have Lov til at overdjæвле mit Folk med.
- (583) Dr: Nej, Krigen er – – Krigen er opgivet, Fru Koltchak. Den bliver ikke til noget.
- (584) Fru K: Aah Gudskelov – aah Gudskelov! det letter endda paa de gamle Ben, der skal op ad Skafottets Trappe. Ja, saa Farvel, lille Dronning, og husk, at hvergang De er god ved Smaaafolk, saa glæder De gamle Madam Koltchak fra Smedjen i hendes Grav. For jeg holdt jo af dem, af hele Folket som mine Børn, men var maaske nok en lidt selvoptaget Mor hen mod det sidste.
- (585) Dr: Fru Koltchak, aldrig har jeg hørt nogen tjene Sandheden saadan som –
- (586) Fru K: Sandheden, mit Barn, den interesserer sgu ingen. Det har jeg siddet og lagt sammen, mens jeg har nydt godt af Baronens Gæstfrihed. Det, Folk render efter, er hverken Sandhed eller Retfærdighed eller Fornuft. Nej, det er Forandring. Den, der kan give Forandring er immer i Pagt med Fremtiden. Saa faar man trøste sig med, at det jo da altid giver Een en Chance for at komme igen. Og de kan jo ikke for, de ikke har bedre Forstand, saa vi skal være gode ved dem endda.
- (587) Dr: Jeg skal prøve paa det.

- (588) Fru K: Og saa – det var vel mest taktfuldt at vente et Aar med at sige det, men saa frygter jeg, jeg er forhindret: bliv lykkelig med ham, nej, det kan De visst ikke, men saa med de Børn, De føder ham.
- (589) Dr: Ti stille! jeg vil ikke høre om det; det sker aldrig, aldrig, aldrig. – Fru Koltchak, lille Sargons Mor, lille Svigermor, lille Mor, gaa ikke fra mig, jeg kan ikke uden Dem.
- (590) Fru K: Vi kan, hvad vi skal, lille Pige; alt, hvad vi skal, kan vi godt. (*ud.*)
- (591) Dronningen: (*føljer hende ikke og ser ikke efter hende; saa famler hun efter Revolveren, finder den, løfter den*)
- (592) Kansleren: (*ind; hun gemmer hastigt Vaabnet under et Blad paa Bordet*) Klokken er 10, Majestæt. Og Krigen er endnu ikke erklæret. Men for en Sikkerheds Skyld lader vi Tropperne gaa til Grænsen.
Hør bare! det lyder da flot!
Og saa var det jo, Majestæt og Kansler vilde vise sig sammen for Hæren.
- (593) Dr: (*tonløst*) De forlanger store Ting af mig.
- (594) Kansleren: Det kræves altid af dem, der skal gaa i Spidsen. Og jo større Ting, der kræves af os, des større faar vi Kraft til at yde. Det er Vinduet dér, Majestæt. (*Skyder hende blidt foran sig, lynsnar glider hans Haand ind og faar Revolveren fat, som han gemmer hos sig.*) Se, Majestæt, se hvilket straalende Skue, Deres og mine Folk! (*Han slaar Vinduet op og løfter Haanden. Takten standser som for et Hjerteslag.*)

Kammerater, Soldater af vor sejrsvante, tapre Arme!

Kun eet giver Livet Værd: at sætte det ind for noget, vi tror paa og elsker. I har den Lykke at høre et Land til, der altid har været en Fører for Folkene. At haane det Land og true dets Folk er at haane og true Kulturen og Menneskeheden, ve over den, der formaster⁵³ sig!

Kammerater, Soldater, Tillykke med Kaldet! Bliver Død eller Sejr jer Lod derude, een er jer fælles Lod: Æren.

⁵³formaster: At overvurdere sig selv, at være hovmodig eller at fordriste sig til at sætte sig op mod den rette orden. [ODS]